An Stoc

Tomás Ó Máille, Coláiste na hIolrgoile, Gaillimh, Dá Ċur i n-eagar

Sraiṫ Nua. Leab. 7. Uim 2. Samain, 1929. Dá Pighinn a Luaċ.

Aillín Catarmáin

Táimse, Aillín Catarmáin, duine uasal, as Durban, a' dearbú fé bhriġ na mionn. Mar sin a ṫosuiġeas as an dearb-ṁóid a ṫugas i láṫair an ġiúistís i dtaob an ḋáir tsuaiġṁéalaiġ a ṫásla do Ċíbe is do Ḃertbozel, na diabail boċta; aċ as bealaċ éigin ní dóiġ liom gur tosaċ feiliúnaċ é le leabas. Agus le n-a ċois sin, an duine uasal mé le ceasc? Agus ós a' tráċt as sin dom, céasd is duine uasal ann? Ní baileaċ a ṫuigim féin é, aċ :n eindeoin sin bí coidseaṁ agam le dub-ċneasaiġ—aċ ní ṫabarfa mé an t-ainm masluiġteaċ sin osta asae ní ṫaiṫniġeann sé liom. Séasd bí fúm a ráḋ go raiḃ aiṫne agam as ḋaoine de ċine dunaiḋ na tíre seo a raiḃ fios?uaisleaċt ionnta, rud a ċrutóċas mé ḋuitse, a Éṅrí, a ṁic, ḟeal má ḃíonn an sgéal so críoċnuiṫe agam. Seaḋ, agus bí aiṫne agam as ḋaoine d'ás gcine féin, ruasaċáin a raiḃ aiġead le farrabacall aca daoine naċ raiḃ aċ díreaċ t'réis teaċt annseo ón tsean-tír freisin, agus ní ṫiocfaḋ le héinne a ráḋ go raiḃ uaisleaċt 'ná geanaṁlaċt ionnta.

Aċ cibé 'r biṫ é, é ṗós uasal a ḟiolruiġeas, cé nár ġnóṫuiġeas céim 'ná gradam i rith mo ṡaoġail, aċ mé im'ḟánuiḋe boċt a' tráḋáil is a' fiaḋaċ romam. Ní' mé as ċlaoiḋeas i gcoṁnuiḋe leis an uaisleaċt ba dual dom, aċ fágfad sin fé do ḃreiṫ-se. Ag Dia tá'r go ndeárnas mo ḋíċeall i gcoṁnuiḋe riaṁ le n-a ḋeanaṁ, cibé 'r biṫ é. Is iomḋa feas a ṁarḃuiġeas le mo linn, aċ tig liom a ráḋ nár ṁarḃuiġeas duine as biṫ riaṁ gan fáṫ, agus ṫaisis sin nár ḋoisteas riaṁ fuil na neiṁċionnta. Cibé marḃú a sinneas, dom' ċoraint féin a sinneas é. Ċuis Dia as an ṡaoġal seo sinn agus is dóċa nár ṁisde leis go ndéanfaimís an beaṫa a ṫug Sé ḋúmn a ċoraint. Sin mar ṫuigeas an sgéal i gcoṁnuiḋe, agus má sinneas beasc dá réis tá súil agam naċ mbeiḋ sin im' ċoinne 'nuair ḃéas mo ḟeal tugṫa as an ṡaoġal seo. Aiḋe, is milleaċ malluiġṫe an ṡaoġal é, agus mar le duine faiṫteaċ is mór féin an méid áis a raiḃ láṁ agam ann. Ní ṫig liomsa fios fáṫ' an sgéil a ḋéanaṁ amaċ, aċ as ċaoi 'r biṫ ní ḋéanas goid riaṁ, cé gur sgiobas speil beiṫiḋeaċ ó Ċarfis uais tré ċalaois. Aċ dár ndóiġ bí seisean t'réis beasc ġránda a imirt osta, agus más ġáḃaḋ dom aon leitsgéal eile a ġaḃáil cuiṁniġteas gur minic ó ṡoin inntinn buaḋarṫa agam ṡaoi'n mbob a ḋuaileas ais.

Seaḋ anois, tá isteaċ 'r amaċ le bliain go leiṫ ó casaḋ Éṅrí Cuistéis, Ridise, agus an Captaen Gud osta den ċéad uais. Seo mar ṫásla. Bí mé t'réis beiṫ ṫúas ṫas Ḋamangbato a' fiaḋaċ trod. Ṫuit an mí-áḋ dearg osta sa tusas sin. Ċuaiḋ gaċ rud im' ċoinne ó ṫosaċ, agus mar báris as gaċ donas buail droċ-ṫaom den bhriaḃras mé. Ċoṁ luaṫ i nÉisinn is ṫáimig bireaċ as biṫ osta ṫiomáin mé liom síos go dtí Páirceanna na nAdamant. Ḋíol mé annsin cibé éaḃais bí agam, maille le mo ṫrucail agus na beiṫiḋiġ, leig mé saor mo ċuid fiaḋuiḋṫe, agus b'ḟiúd liom i gcásrr an ṗorta go dtí an Rinn. Ċaiṫ mé seaċtṁain i mDaile na Rinne ag dul ṫasc a' ṡéaċaint as gaċ a raiḃ le feiceál. Connaic mé gáisdíní na mbláṫ agus, de mo ṫuairimse, ní ḟoláis nó déanfaiḋ siad sin an-taisḃe don tír. Ċonnaic mé an Dáil-ṫeaċ nua, agus déarfainn gur beag taisḃe don tír a ṫiocfas as an ásrur sin. As na fiaḋarcanna uiliġ a beiṫ fiaḃalta agam agus nuais fuaisfeas amaċ go raiḃ an teaċ órta ṫas meadon as fad le cortas, ṡocfuiġ mé as ḋul as ais go Natal sa Dunkeld, long a bí sa dug ṡá'n am sin a' ṡanaċt leis an Edinburgh Castle. Ó Ṡean-Ṡasana bí an Edinburgh Castle a' teaċt, agus bí coinne go mbéaḋ sí as ṡaġáil gan mórán aċais. Ċuis mé áit i n-áiṫrid ḋom féin as an Dunkeld agus ċuaḋas as bord. An tráṫnóna céadna ṫáinig an Edinburgh Castle isteaċ, agus na sairinéaraí a bí ag dul go Natal ṫángadas as bord ċugainne. Sgaoileamas téad annsin agus amaċ linn ċun fairrge.

As na sairinéaraí a ṫáinig ċugainn mar sin bí beirt a ṡein fiosraċt ionnam. Bí duine aca tuairim tsioċa blian d'aois, agus ní dóiġ liom go bhfacas riaṁ le mo ṡúilib cinn feas a raiḃ cliaḃraċ ċoṁ leaṫan sin 'ná séasa ċoṁ fada sin ais. Dat buide bí as a ġruaig agus as an bhfearóig tiug bí ais. Bí aġaiḋ ḟiosġreanta ais agus súile móra glasa aige is iad suiḋṫe sias go maiṫ ina ċeann. Ní ṡacas riaṁ feas ba bhreáġṫa 'ná é le ṡéaċaint ais agus as ċuma éigin ċuis sé na sean-Danas i gcuiṁne ḋom. Ní hé go bhfuil mórán eólais agamsa as ṡean-Danais, cé gur casaḋ osta uais Danas den aimsis seo a d'ásdúig deiċ bpuint uaim tré ċalaois. Aċ is cuiṁneaċ liom go bhfacas cuid de na buic sin i bpeicciúis tráṫ, agus ceapaim gur sórd Súlú bí ionnta aċ go raiḃ an cnea bán aca. Ag ól as cornaiḃ móra bíodas sa bpeicciúis, agus bí gruaig ṡada orṫa is í as sileaḋ leó go slinneáin. A' bheaṫnú ḋom as an bpairinéas úd is é ina ṡearaṁ le hais an osimise, sid sé liom go mbéaḋ sé ina oiġre ċeasc as na sean-Danais sin dá mbéaḋ an ġruaig beagán níos suide ais, lúmeaċ a beiṫ ṫasc uime, tuaġ a beiṫ ina láiṁ aige agus é beiṫ ag ól as ceann de na cornaiḃ móra. Agus dála an sgéil, naċ ait an rud é aċ fuaisfeas amaċ ina ḋiaiḋ sin gur ó Ḋanais a ṡíolruiġ Éṅrí Cuistéis, Ridise, mar b'in é an t-ainm bí as an bpairinéas móis. Cruṫuiġeann sin naċ ṡéidis an dúṫċas a ċeile 'ná a ṁúċaḋ. Ċuis sé duine éigin eile i gcuiṁne ḋom freisin, aċ ní ṫiocfaḋ liom cuiṁneaṁ ran am céṫḃ é.

An sairinéas eile atá i gceist agam bí sé na ṡearaṁ a' cainnt leis an Ridise. Fear beag seaṁas dub ab eaḋ é gan coraṁlaċt as biṫ aige leis an gCuistéiseaċ Riṫ sé liom as an bpoinnte gur oiġeaċ caḃlaiġ bí ann. Ní' mé cad ċuige é, aċ is an-éasgaiḋ. Luċt caḃlaiġ a aiṫint. Is iomḋa uair i rith mo ṡaoġail a ċuaiḋ mé as ṫusas láṁaiġṫe leó, agus ní dóiġ liom gur casaḋ riaṁ osta sin ais ba ġeanaṁla 'ná ba ċróḋa 'ná ba deise ná iad, cé go raiḃ cuid aca, go maiṫiḋ Dia ḋóiḃ é, an-tugṫa don ċainnt laránta láidir. Ċuisear ceist leaṫanaċ nó dó sias saoi céasd is duine uasal ann. Ḃéasfaiḋ mé fheasfa as an gceist anois. Is ionḋúil oiġiġ sa gCaḃlaċ Ríoġḋa a beiṫ ina ndaoine uaisle cé go bhfaiġṫeá corr-ṡuasaċán orṫa, bhféidis, annseo is annsiúd. De mo ṫuairimse, déarfainn go ndéanann na fairrsí móra leaṫana án cróide a ġlanaḋ ionnta is go sguabṫas an ġangaid is an ṁailís ċun bealaiġ as a n-inntinn ag ṡaoṫa glana ġéasa na sréise, go dtí go bhfágtas gnóide geanaṁail glan iad mar ba ċeasc dúinn uiliġ a beiṫ.

Aċ filleam as an sgéal. Féaċ go raiḃ an ceasc agam ṡaoi'n bhfeas dub sin fréisin. Fuaisfeas amaċ gur oiġeaċ caḃlaiġ bí ann, tiurleaċ i naois a ṫsioċa blian. Ṫ'réis seaċt mbliaḋna déag a ṫaiṫeaṁ sa gcaḃlaċ cuiseaḋ 'un bealaiġ é gan ṡaic le ṡaġáil aige aċ teidiol fuas solaṁ ceann-usraiḋ, agus sinneaḋ sin de bhriġ naċ bhfaġṡaí é ásdú sa treisḃís. Aċ das ndóiġ, tá sé ṡánaċ ag seisḃísiġ na Dainsiogna beiṫ a' súil le tada aċ reo; go gcaiṫfeas amaċ ṡá'n saoġal fuas iad le beaṫa a saoṫrú ḋóiḃ féin díreaċ is iad ag dul i dtuisgint agus i dtaiṫiġe a gcuid oibre agus iad i mbláṫ a n-aoise ina teannta sin. Is dóċa gur cuma leó, aċ 'mo ṫaob sa de, b'ḟeasis liom fiaḋaċ mar ṡúiġe ṁaisseaċtála, mar mara mbíonn bólaċt as ċnoc ag an bhfiaḋuiḋe bíonn ruaiṁneas as ṡop aige is gan aoinne le maisisseaċt 'ná máiġistreaċt a ḋéanaṁ ais. Fuaisfeas amaċ ó liosta na bpáirinéaraí gurḃ é an t-ainm is an tsloinneaḋ bí as an oiġeaċ caḃlaiġ Sean Gud Captaen. Duine leaṫan craġ-áisd á bí ann is é seaṁas dub. As bealaċ b'ait an fear é le ṡéaċaint ais, bí sé ċoṁ snasta glanḃearsta sin agus gloine dá ċaiṫeaṁ i gcoṁnuiḋe aige as an súil deis. Ceapsá gur a' fás as an súil bí an gloine ċéadna asae ní raiḃ sranngán as biṫ aige aisde agus ní baineaḋ sé aruas riaṁ í aċ 'nuair bíoḋ sé dá glanaḋ. I dtosaċ ceapas naċ mbaineaḋ sé dá ṡúil í siú aṁáin le linn codalta dó, aċ fuaisfeas amaċ go raiḃ dul amú osta saoi sin. Ag dul a ċodlaḋ dó ċuiseaḋ sé i bpóca a bhríste í maille le n-a ṡiacla bréige. Bí dá ċís áluinne d'ṡiacla bréige aige agus ó ṫásla gan mo ċíos féin a beiṫ ró-ṁaiṫ is mimic a bhfeas an deiċṁeaḋ aiṫne le h-éad ċuige. Aċ táim roṁ sé leis an sgéal.

Ní ṡada bíomas amaċ ċun fairrge nuair ṫuit an tráṫnóna, agus le n-a linn sin ṫáinig an-dsoċ-aṫrú as an aimsir. Ṫoisiġ feoċan géas saoiṫe a' réideaḋ ó ṫaob na talṁan, agus d'éisiġ siosraṁ teann tiug a ċuis suaig as na sairinéaraí uiliġ ó usláis na luinge gan mórán moille. Déanaṁ coite atá as an Dunkeld, sé sin le ráḋ go bhfuil tóin ċlásaċ uisṫe, agus ó ṫásla gan mórán luċta (dá iomċas aice) as an tusas sin, bí luasgaḋ milleaċ súiṫe. Ṡílseá gaċ se móinéad go n-ionntóċaḋ sí bun os cionn as sad, aċ ní ḋéasna ina ḋiaiḋ sin. Ní bhfaġṫá siubal ṫasc as ċos as biṫ leis an luasgaḋ, agus dá bhriġ sin ṡeasas le hais na sgruingí áit a raiḃ an tear. Bí an tsomán as m'aġaiḋ ṫall is é

(Ar lean, ar leath a 3).

An Cogaḋ Mór

Cúig ḃliaḋain déag ó ṡoin i mí Lúġnasa, 1914, a tosaiḋ an cogaḋ mór. Seaḋ cúig ḃliaḋain déag de-ḃliadanta mí-ṡuaiṁneaċa corraċa. Sgannruiġ daoine. Ġeiteadar an uair a d'ḟuaġair náisiúin ċúṁaċta cogaḋ ar a ċéile. "Ní ḃeiḋ aon t-saoġal ann," a d'abruiġeaḋ daoine. "Ní ḃeiḋ ann aċ sgrios, ár, creaċ agus dórtaḋ fola."

An Ġearmáinneaċ bu ċiontrioċair leis factar dóiḃ ar dtús. Ḃí sé éiriġṫe an-tréan, an-ċuṁactaċ sa saoġal. Ḃí dúil aige náisiúin ḃeaga laga aimsiú agus iad a ċur fá n-a smaċt. Aċ ní leigfiḋe ar aġaiḋ é leis sin a ḋéanaṁ. D'éiriġ náisiúin ċoṁ tréan, ċoṁ coṁaċtaċ leis féin suas in'aġaiḋ.

Is iomḋa aṫair agus máṫair a ḃí a' tabairt a mallaċt don Ġearmáinneaċ mar naċ raiḃ a gclann árduiġṫe amaċ ċun ċogaḋ ag a' Sasanaċ a' troiḋ i gcríoċaiḃ coiṁtiġeaċa in-aġaiḋ daoine coiṁtiġeaċa. Cuid aca a' troid ar ṁaiġ an áir ar an talaṁ tíre. Cuid eile aca a' troid is na loingseaċ cogaiḋ a' faire ar a ċéile a ṁúċaḋ agus a ḃáṫaḋ agus gan ḟios aca an ó ṫóin a ṗoill nó ós a' gcionn san aer a ṫiocfaḋ gaṫ marḃaċ niṁneaċ an ḃáis ċuca.

Naċ iomḋa deis ṁiorsgaraċ ṁarḃaċ ċogaiḋ a ḃí ceapṫa amaċ ag intleaċt an duine. Ar ndóiġ, ó cruiṫuiġeaḋ an ċéad ḟear, ní raiḃ gaċ le sliġe agus deis ceapṫa amaċ ag náisiúin le sásaḋ agus díoġaltas a imirt ar a ċéile. Naċ raḃadar i ndon a ċéile a ṗléasgaḋ ar an aer le na gcuid báid aeir agus i ndon a ċéile a ṁúċaḋ agus a ḃáṫaḋ ó íoċtar na mara móire le na gcuid báid fá tuinn, agus naċ iomḋa sliġe ṁiorsgaraċ ṁailíseaċ eile a ḃí aca ar muir agus ar tír. Ḃí náisiúin ċumactaċa a 'taḃairt fuiġilleaċ le déanaṁ ḋá ċéile. An té a ḃeaḋ ag baile a léiġeaṁ na bpáipéar nuaḋéaċta ḃeaḋ droċ ṁuiṅgin aige ar an Sasanaċ. Ḃí sé ḋá ḃualaḋ. Ḃí sé. An Ġearmáinneaċ a ġnoṫóċaḋ an cogaḋ. Ní raiḃ cuir síos ar biṫ le meaḃair le gaos agus intleaċt na nGearmáinneaċ. Sin é adeireaḋ daoine a raiḃ aon eólas aige ar na Gearmáinniġ. Daoine a ḃí i Meiriocá agus a ṫoinic cuid aca i Meiriocá a ḃíoḋ ḋá ráḋ naċ raiḃ rian ná cuir síos ar biṫ le gliocas agus le meaḃair na nGearmáinneaċ. Siad a ġnóṫóċas an cogaḋ go cinnte adeireaḋ daoine. Ḃí daoine ann a raiḃ briseaḋ croiḋe agus cantal agus imniḋe orṫa ar eagla go mbuailfiḋe an Sasanaċ buḋ iad sin duine ar biṫ a raiḃ aon truim aige ná aon nduine leis amuiġ sa gcogaḋ. Aċ ḃí daoine eile ann agus is aṁlaiḋ a ḃí áṫas agus gliondar orṫa ḋá ṁéad bargaḋ agus treasgairt ḋá ḃfuiġeaḋ sé buḋ é a raiḃ uaṫa é. Buḋ iad sin na Sinn Féiniḋṫe. Ḃíodar féin éiriġṫe amaċ mar ṡúil agus go mbainfeaḋ siad sásaḋ agus díoġaltas ar son an ám a ḃí ṫart den tSasanaċ nó go mbaineaḋ siad saoirse amaċ d'Éire a ḃí fá ġéar-leanṁaint agus fá sgiúrsa agus fá leaṫrom ag a' Sasanaċ le céadta fada bliaḋain.

Anois ṫar arais a ḃí an deis aca leis sin ḟáġail nó iarraċt a ḋéanaṁ ar a ṡon. Ní ḟéadfaḋ an Sasanaċ freastal do ċaon taoḃ. Naċ raiḃ fuiġilleaċ le déanaṁ aige agus troid a ċoinneál leis an nGear-máinneaċ. D'éiriġeaḋ suas in-aġaiḋ aċ má d'éiriġ féin ba ḋoiliġ an Sasanaċ a ċlaoiḋeaḋ. Ní raiḃ siadsan aċ lag agus gan aca aċ beagán deis ċogaiḋ. Ḃí an Sasanaċ a' troid le na ċiotóg i nÉirinn agus a' troid le na láiṁ ḋeas in-aġaiḋ an Ġearmáinniġ sa bFrainnc. Rinne muintir na hÉireann, éiriġe amaċ sa mbliaḋain 1916. Ṫugadar iarraċt ḋúḃ-ṡlánaċ ḋúṫraċtaċ in-aġaiḋ cuṁaċt Ṡasana i nÉirinn aċ ní hé go leór a ḃí ḋá ḃárr an ġáḃ sin aċ an ċuid do b'ḟearr do ḟáir-ḟir na hÉireann a ċroċaḋ mar ġeall air.

Lean an cogaḋ mór ar siúḃal. Ní raiḃ ḟios cé'n uair bu ḋeireaḋ dó. Ḃí soitiġ ḋá múċaḋ is ḋá mbáṫaḋ agus luaċ na mílte punt d'earraiḋ agus d'iolaṁaiṫeas ḋá sgaoileaḋ go tóin poill. Cuid ṁór ṁaiṫ den iolaṁaiṫeas rud ar biṫ nár ċuir an fairrge mí-raṫ air ag imṫeaċt ar fud na fairrge móire nó gur ruaigeaḋ an ġaoṫ aniar ċuid ṁaiṫ ḋe isteaċ i dtír ċuig boiċṫe Ċonamara. Ċuile ċineál, na bairillí ola lampa bairillí beala' buiḋe bairillí ruma agus fuisge. D'ḟéadfá a ráḋ gur iomḋa tairḃe agus brabaċ mor a fuair cuid de na daoine ar an gcogaḋ mór.

Le linn a cogaiḋ ṁóir, ḋaoirsiġ ċuile ní ċoṁ mór agus gur ar éigin a béidir é a ceannaċt. Ní hé aṁáin gur ḋaorsiġ ċuile rud aċ ċuaiḋ ċuile ruḋ ċun gantain. Ċuaiḋ plús tae agus siúcra agus tobac ċun gántain coṁ mór agus nár bféidir a ḃfáġail. Ḃíoḋ na Siopaí is na ceanntais seo ar feaḋ coiġcíse agus míosa béidir go minic gan gráinne tobac ná siúcra. Ḃí na sean-ndaoine agus na daoine óga ċoṁ ṁaiṫ le ċéile ḋá gcráḋaḋ d'easbaiḋ tobac. Cébí siopa ar fud Ċonamara a gcloisfeaḋ duine a mbeaḋ aon ġráinne tobac raċfaiḋe ann ḋá mbu mé féin é. Bu ċuma san oiḋċe ná sa lá é. Is minic go mbeaḋ an oiread sa tóir ar a' tobac agus na sroiċ-feaḋ do ḋuine aċ unsa nó béidir leaṫ-unsa. Ḃí an siúcra ċoṁ gann agus naċ sroiċfeaḋ do ċuile ċoṁluadar tiġe ḋe aċ leaṫ-ṗunt sa tseaċtṁain agus sgilling agus trí piġinne ar a bpunt ḋe.

Maidir le plús ḃí sé ċoṁ gann céadna aċ is iomḋa cineál eile mine nó grán a ḃí measgṫa tríd i riocṫ is nár ḃféidir plús a ḃlaoiḋeaḋ ar aon ċor air agus ḋá ṗunt a' céad air. Bu éirġe sliġe agus deis ċun airgid a ḋéanaṁ do ċeannaiḋṫe siopaí ar cogaḋ mór mar ḃí a ṫrí luaċ ar ċuile ní. Ar ndóiġ rinneadar é an fad a's ḃí an t-am ann. Ḃí ḟios aca naċ seasfaḋ sé an ċogaiḋ ṁóir i gcoṁnuiḋe agus gur am é le haġaiḋ airgead a ḋéanaṁ an ḟad is ḃí sé ar bun.

Ḃí cuid de na ndaoine boċta daor ċoṁ maiṫ. Ḃí airgead an ṁór le fáġail ar a gcuid beiṫiġeaċ agus ar a gcuid muc. Airgead mór le fáġail aca ar ḟaoċain ar ċarraigín agus ar ċeilp. Tuirtiúin ar uḃ ċearc sé sgilleaċa an sgór go minic. Ċeapfaḋ duine co mbu tógáil as an mboiċṫeanaċt ar ḋaoine boċta airgead mór fáġail ar ċuile rud a ḃeaḋ aca aċ níorḃ eaḋ. Ní raḃadar críonn barainneaċ ná glic. Ní ḃíonn siaḋ ag iarraiḋ aċ caiṫeaṁ is fáġail. Ḃí aiṫḟlioċt orṫa nuair a ḃí an cogaḋ mór ṫart agus ṫuit ċuile ṡórt anuas arís ḃíodar ċoṁ boċt leis a' gcéad lá.

Maidir leis a' muintir a raiḃ aon nduine leó amuiġ s agcogaḋ ḃí saoġal ar fóġnaṁ aca ḃíodar a fáġail neart airgid ón Sasanaċ. Ḃí na haiṫreaċa ḋá n-íoc ar ṡon a gclann ṁac. Na mná nua-ṗósta ḋá n-íoc ar ṡon a gcuid fear a ḃí amuiġ isna fairrgí coiṁtiġeaċa agus gan ḟios aca cé'n uair a ḃeidís sgaoilṫe go tóin na fairrge móire ag báḋ fá tuinn leis an nGear-máinneaċ. Ḃí an Sasanaċ a' fáġail fuiġ-illeaċ le déanaṁ ón nGearmáinneaċ. Go deiṁin, is beag nac raiḃ a ṡeaḋ tugṫa agus a ċás ionnan is a ḃeiṫ tugṫa suas aige ḋá leigeaḋ náire ḋó adṁú. Diarr-faḋ sé congnaṁ sul ḋá dtugaḋ sé a ċás suas. Ṡíl sé muintir na hÉireann a tógáil le láiṁ láidir. Aċt na preasála a ċuir gan ḃuiḋeacas orṫa i rioċt agus go mbeaḋ siad aige le troid ḋó in-aġaiḋ an Ġearáinnniġ. Aċ ṡeasadar go dúṫraċtaċ a dtalaṁ in-aġaiḋ, Ġuiḋeadar ċun Dé agus ċun Muire iad a ċosaint ar aċt preasála an tSasanaiġ. Cá raiḃ náṁaid ar a' doṁan bu ṁeasa ḋóiḃsan ná an Sasanaċ agus cé'n ċaoi a raċfaḋ siad a' troid dósan in-aġaiḋ náṁad eile. Troid in-aġaiḋ bu ċeart dóiḃ a ḃeiṫ ina dtír féin. Ḃí aṫṡlioċt orṫa ċoinniġeadar an troid coṫuiġṫe in'aġaiḋ ċoṁ maiṫ is d'ḟeadadar é.

Aċ ġlac an Meiriceaċ truaġ don tSasanaċ. Níos túisge ná dfeicfeaḋ sé ḋá ḃualaḋ agus ḋá ṫreasgairt é níor fuide ṫáinig sé de ċaḃair air. Marac sin deir daoine go mbeaḋ an Sasanaċ buailte maraċ congnaṁ an Ṁeiriciġ. Déarfaḋ daoine eile, daoine nár ṁaiṫ leó aon droċ-ṁeas a ċaiṫeaṁ ar an Sasanaċ naċ é an Meiriceaċ a ṡáḃáil an Sasanaċ gan a ḃeiṫ buailte, naċ de ċaḃair ar aon ċaoi ar a ċuaiḋ sé isteaċ sa gcogaiḋ aċ mar ġeall ar é ḃeiṫ a saoṫrú an iomarca ar an gcogaḋ mór. Déarfa siad leat freisin ḋá mbeaḋ an cogaḋ ar siúḃal go ceann deiċ mbliaḋna ón ám ar stop sé gurb é an Sasanaċ a ġnóṫóċaḋ é agus naċ mbeaḋ aon ḃlas tuilleamaiġ aige leis an lá deireaḋ aċ an oiread leis an gcéad lá. Ní hé sin a' ṡáṫ naċ raiḃ faitíos aige roiṁe an nGearmáinneaċ nó ṫarbáin sé go raiḃ an áit ar ṡocruiġ sé córṫóirí ar ċórtaí na hÉireann ag gárdál na teisginne móire ar eagla go mbeaḋ báḋ fa tuinn ná mian mara ná rud ar biṫ eile a ḃain leis an nGearmáinneaċ a' druidim. Le talaṁ na hÉireann. Aċ ní ar ṁaiṫe le muintir na hÉireann é.

PEADAR Ó DIREÁIN.

Droċ Ṡúil Daoine

Tá daoine ann a ḃfuil sé ceapṫa orra droċ ṡúil a ḃeiṫ aca. Sin, mar déarfá, ḋá ḃfáġaḋ siad caint nó caidéis do ḋuine nó dó ḃeiṫiġ agus gan bail ó Ḋia air a ráḋ. An té a ḃfuil a droċ ṡúil aige tá sé i ndon díoġḃáil a ḋéanaṁ do rud ar biṫ a ḃfuiġe sé caint dó-daoine ná beiḋ-ṫiġ ná cuid ná maoin mura gcuire sé "bail ó Ḋia" air.

Cuir a gcás go mbeaḋ fear breaġ nó bean ḃreáġ ann agus ḃeaḋ ċuile ḋuine a' ráḋ "is breáġ an ḃean í sin" nó "is breáġ an fear é siúd, bail ó Ḋia air." Aċ an té a ḃfuil a' droċ ṡúil aige ní ċuiṁ-niġeann sé bail ó Ḋia a ċur ar ṫada, duine ná beiṫiġeaċ a ḃfuiġeaḋ sé caidéis ná caint dó. Aċ ḃiḋtear ag airdeall air ar eagla go ḃfuiġeaḋ caint do ḋaoine ná do beiṫiġeaċ gan bail ó Ḋia ar a ráḋ. Má ḟáġann déarfar leis bail ó Ḋia a ċur air céibe már duine nó beiṫiġeaċ a ḃfaġann sé caint dó.

Is minic go mbuailtear duine síos tinn má déantar droċ ṡúil dó. Ċáillfiḋe uiliġ é nó i mara dtigeaḋ an té a ḃfuil aiṁreas air a rinne droċ dó agus ball ó Ḋia a ċur ar a' té tá tinn agus smugairle trí huaire ar a ḃéal.

Agus na beiṫiḋiġ a mbíonn droċ ṡúil déanta ḋóiḃ, aċ ḋá mbeaḋ ḟios an té a rinne an droċ ṡúil agus fios a ċur ar le bail ó Ḋia a ċur ar an duine nó an beiṫiġeaċ a tá tinn liġeasfaiḋe é. Deir siad go ḃfuil súile daoine indon corp a ċur ċun cille agus mart ċun cuireaḋ. Ḃíonn faitċíos roiṁ a' té a ḃfuil droċ ṡúil aca. Bíonn mí-staid orṫa ċoṁ maiṫ. Ḃíonn daoine a' fuaġairt a gcuid tabairṫe air. Bíonn sgannraḋ agus eagla ag ċuile ḋuine roiṁe.

PEADAR Ó DIREÁIN.

AN tÉIREANNAĊ ḂÍ I MEIRIOCÁ.

Ċuaiḋ Éireannaċ go Meiriocá uair ⁊ ḃí sé ag siuḃal suas an tSráid i Nua-Eaḃrac agus é ag déanaṁ ionġantais den airde a ḃí ins na tiġṫe móra ṫart timċeall air. Ḃí Puncán ag féaċaint ṫríd an ḃfuinneóig amaċ air, agus ṫáinig smut gáiriḋe air. "Beul, a Ṗadaí" ar seisean. "Is dóċa go ḃfuil iongnaḋ ort nuair a ṡeicear tú ċoṁ h-árd is atá na tiġṫe seo, aċ go deiṁin níl ionnta aċ stáblaí má ċuireann tú i gcomórtas iad le tiġṫe eile atá annso." "Oċ," arr an tÉireannaċ, "ḃí a ḟios agam go maiṫ naċ raiḃ ionnta aċ stáblaí nuair a ċonnaic mé ceann an asail amuiġ as an ḃfuinneóig."

SÉAMUS MAC CONFAOLA,
Baile na hAḃann.

Aillín Catarmáin

(Ar lean. o leath a 1).

a' luasgaḋ anonn 's anall le gaċ cor a ċuireaḋ an long dí. Ó ṫárla gan aon ċaiṫeaṁ aimsire eile agam d'ḟanas a' breaṫnú air is a' taḃairt fá deara na h-uilleann a ḋéanfaḋ an long le gaċ casaḋ a baintí aiste.

"Níl an tromán sin i gceart; níl an ṁeaḋċain ceart ann," arsa an guṫ go híosgair taoḃ ṫiar díom. A' breaṫnú ṫart dom ċonnaic mé an t-oifigeaċ cáblaiġ a ṫugas fá deara nuair ṫáinig na paisinéaraí ar bord.

"An ndeir tú liom é?" arsa mé féin, "agus céard a ċuir an tuairim sin 'do ċeann?"

"Tuairim?" ar seisean, "ní tuairim é ar cor ar biṫ. Féaċa sin anois"—ḃí an long dá dísiú féin t'réir luasgaḋ a ċur dí—"dá ndéanaḋ an long luasgaḋ an uair sin de réir mar 'sbáin an tromán é, ḃéaḋ deireaḋ le n-a cuid luasgta ar an saoġal seo, sin a ḃfuil ann. Aċ naċ mar sin a ḃíos i gcoṁnuiḋe le captaen na long trádála, bíonn an donas damanta orta le mí-stuaim is le faillíġe."

Díreaċ le n-a linn sin ḃuail an cloigín le haġaiḋ an dinnéir. Ar m'ḟocal duit, b'aoiḃinn liom a ġlór, arae is uaṫḃásaċ a ḃeiṫ ag éisteaċt le hoifigeaċ cáblaiġ 'nuair a ṫoisiġeas sé ar an bport sin. Ní heól dom aċ rud aṁáin is uaṫḃásaiġe liom, sé sin a ḃeiṫ ag éisteaċt le captaen long trádála a' cur síos go horgailteaċ ar oifigiġ an Ċáblaiġ Ríoġḋa.

Ċuaiḋ mé féin agus an Captaen Gud síos ċun dinnéir i ḃfoċair a ċéile agus fuaireamar an Cuirtéireaċ suiḋte ċun buird roṁainn. Ḃí áit ag an mbeirt aca sin le cois a ċéile agus ḃí áit agamsa ar a n-aġaiḋ ṫall. Ní fada gur ṫoisiġ an coṁráḋ idir mé féin agus an Captaen faoi ċúrsaí láṁaiġṫe agus seo siúd. Ċuir sé go leór ceisteanna orm agus ḃí mise dá ḃfreagairt ċoṁ maiṫ is ṫáinig liom. Fá ċeann sgaṫaiṁ ṫosuiġ sé ag tráċt ar na truid.

"Á, a ḋuine uasail," arsa duine éigin a ḃí ina ṡuiḋe taoḃ liom, "tá an fear ceart agat ċuige sin anois. Tá tuairisg na dtrod ag an ḃfiaḋuiḋe Catarmáin má tá sé ag duine ar biṫ beó."

Ḃí an Cuirtéireaċ ina ṫost ag éisteaċt leis an gcoṁráḋ go dtí sin aċ ar gclos sin dó ba léir gur baineaḋ preab as.

"Gaḃaim párdún agat, a ḋuine uasail," ar seisean agus annsin ṡín sé é féin trasna an ḃuird ċugam agus laḃair liom de ġuṫ íseal glórach, guṫ a d'ḟeil go rí-ṁaiṫ, ceapas, do ḋuine a raiḃ na sgaṁóga ċoṁ láidir sin aige, "gaḃaim párdún agat," ar seisean arís, "aċ an tú Aillín Catarmáin?"

Duḃras gurḃ é an duine ceanann céadna ḃí aige ann.

Ní duḃairt an fear mór ós árd aċ sin, aċ ċualas dá ráḋ aige fá n-a ḟiacla go raiḃ an t-áḋ air.

I gceann tamaill ḃí an dinnéar caiṫte againn, agus le linn dúinn ḃeiṫ ag imṫeaċt as seómra an ḃiḋ ṫáinig an Cuirtéireaċ ċugam gur iarr orm dul go dtí n-a ċábán leis le píopa tobac a ċaiṫeaṁ ina ċuideaċtain. Ġaḃas leis an gcuireaḋ gur ṡeól sé mé go dtí an cábán leiḃinn, agus geallaim duit naċ aon díoġaḋ é sin mar ċábán. Ḃíoḋ sé roinnte ina ḋá leiṫ roiṁe sin aċ uair aṁáin, da dtug an Gáir-néideaċ, Ridire, nó boc mór éigin den tsórd sin, turas le fad an ċósta ar an Dunkeld, tóigeaḋ anuas an laindéal an t-am sin is níor cuireaḋ suas arís é. Ḃí colg sa gcábán agus bord beag ar a aġaiḋ sin. Ċuir an Cuirtéireaċ maor na luinge i gcoinne ḃuidéal uisge-beaṫa, agus ḃuail an triúr againn fúinn gur ḋeargamar na píopaí.

Ṫáinig an maor ar ais leis an mbuidéal agus las sé an lampa. Annsin laḃair an Cuirtéireaċ. "A Ċatarmánaiġ" ar seisean, "timċeall an ama seo aṫrú anuraiḋ cloisim go raḃais i n-áit a dtugtar Bangmanbato air, ar an taoḃ ó ṫuaiḋ den Transvaal."

"Ḃíos," arsa mé féin, agus cuir sé iongnaḋ orm tuairisg mo ṡiuḃalta a ḃeiṫ ċoṁ grinn sin ag an duine uasal seo arae níor ċeapas go mbéaḋ mórán suime ag an bpobal ionnta.

"Ḃís a' trádáil annsin, naċ raḃais?" arsa an Captaen Gud a' laḃairt de ġeiteaḋ mar ba ġnáṫaċ leis.

"Ḃíos," arsa mise, "ṫugas lán trucaileaċ d'earraiḋ suas liom. Ċuaḋas i gcampa taoḃ amuiġ den ċongḃáil agus d'ḟanas annsin go raiḃ na hearraiḋ ar fad díolta agam."

Riṫ an aċair ḃí an Cuirtéireaċ ina ṡuiḋe ar 'n'aġaiḋ ṫall i gcaṫaoir agus a ḋá ġéag leagṫa ar an mbord. Ċrom sé a ċeann iar sin gur ḃreaṫnuiġ sé díreaċ orm le n-a súile móra glasa. D'ḟan sé mar sin ar feaḋ tamaill agus ċeapas go raiḃ imniḋe aisteaċ sa ḃféaċaint sin aige.

"Ar casaḋ fear ort san áit sin gurḃ ainm dó De Neaḋ?" ar seisean.

"Casaḋ cinnte," arsa mise, "ċuir sé faoi taoḃ liom gur ċaiṫ sé coicís ann. A' taḃairt sgíṫe dá ċuid ḃeiṫiḋeaċ ḃí sé mar ḃí faoi ġeáḃ a ṫaḃairt isteaċ fá'n tír ina ḋiaiḋ sin. Fuaireas leitir ó ḋliġeadóir cúpla mí ó ṡoin a' fiafruiġe díom an raiḃ a ṫuairisg agam agus ċuireas ċuige ciḃé eólas ḃí agam ina ṫaoḃ san am."

"Geaḋ," arsa an Cuirtéireaċ." Cuireaḋ do leitir ċugamsa.

Duḃrais sa leitir gur fág an fear gurḃ ainm dó De Neaḋ, gur fág sé Bangmanbató i dtosaċ na Bealtaine; go raiḃ trucail aige agus go raiḃ tiománuiḋe agus treóruiḋṫe agus Fiaḋuiḋe Caffireaċ gurḃ ainm dó Séimín i néimdiġ leis; go nduḃairt sé go raiḃ sé ar inntinn aige dul ċoṁ fada le hInyati, an t-ionad trádálla is suide ó ḃaile i dtír na Matabélaiġ, (dá mb'ḟéidir é), agus go ndíolfaḋ sé an trucail annsin is go raċaḋ sé ar aġaiḋ de ṡiuḃal a ċos. Duḃrais freisin go raiḃ ḟios agat gur ḋíol sé an trucail arae ċonnaic tú í leiṫ-ḃliain ina ḋiaiḋ sin ag-trádáluiḋe Portaingéalaċ agus go nduḃairt an trádáluiḋe sin leat gur ċeannuiġ sé ag Inyati í ó ḃáin-ċneasaċ. Ḃí dearmad déanta aige ar ainm an ḃáin-ċneasaiġ sin aċ b'é a ṫuairim go raiḃ seisean agus an seirḃíseaċ duḃ ḃí aige imṫiġṫe isteaċ fá'n tír ar ṫuras láṁaiġṫe."

"Níl sa méid sin agat aċ an ḟírinne," arsa mé féin.

Níor laḃraḋ go ceann tamaill annsin.

"A Ċatarmánaiġ," arsa an Cuirtéireaċ de ṗreib. "Ní ḃéaḋ ḟios agat, is dóċa, cad ċuige do mo—cad ċuige do De Neaḋ turas a ṫaḃairt ó ṫuaiḋ nó cé'n áit annsin a raiḃ a ṫriall air, ní ḃéaḋ a ḟios sin agat, is dóċa, nó an ḃféadfá tuairim ar biṫ a ċaiṫeaṁ faoi."

"Ċualas rud éigin faoi" arsa mé féin agus stadas annsin arae ba sgéal é nár ṫaitniġ liom a ḃeiṫ a' cur síos air ar ċor ar biṫ.

D'ḟéaċ an Cuirtéireaċ agus an Captaen ar a ċéile, agus sméid an Captaen a ċeann.

"A Ċatarmánaiġ," arsa an Cuirtéireaċ arís," tá sgéal agam le hinnsint duit, agus beiḋ mé ag iarraiḋ do ċoṁairle, agus do ċaḃrach, ḃféidir, nuair ḃéas deireaḋ ráiḋte agam.

An dliġeadóir a ċuir do leitir ċugam do ḋearḃuiġ sé ḋom go ḃféadfainn a ḃeiṫ cinnte naċ raiḃ innte aċ an ḟírinne arae, mar aduḃairt sé, tá aiṫne ṁaiṫ ortsa i Natal agus meas ag ċáċ ort, agus ṫairis sin duḃairt sé go raiḃ cáil na dísgréide i gcéin is i gcóṁgar ort."

D'uṁluiġeas féin dó ar gclos sin dom, agus d'ólas blogam den anglais ḃí sa ngloine agam le naċ ḃfeicfidís an cus-trí-ċéile a ċuir an ċainnt sin orm, mar is duine cúlṁánta mé—agus lean an Cuirtéireaċ leis.

"Driotáir damsa an De Neaḋ sin," ar seisean.

"Ó," arsa mé féin de ġeiteaḋ, mar ċuiṁniġeas ar an bpoinnte cé ṫáinig i gcuiṁne ḋom an ċéad uair a ċonnacas an Cuirtéireaċ.

Ní raiḃ a ḋriotáir i naon ġar do ḃeiṫ ċoṁ hárd leis agus ḃí féasóg ḋuḃ air, aċ ṫáinig sé i gcuiṁne ḋom go raiḃ an ġlaise ċéadna ins na súile ag an mbeirt agus an ḟéaċaint ġéar ċéadna freisin. Ḃí cosaṁlaċt eatorra ins na ceannaiġṫe ina ṫeannta sin.

"Ní raiḃ aon driotáir agam aċ é," arsa an Cuirtéireaċ a' leanúint don ċainnt," agus tá roinnt ḃliaḋanta agam air san aois. Go dtí suas le ċúig ḃliaḋna ó ṡoin ní dóiġ liom go raḃamar riaṁ gan ḃeiṫ i gcuideaċtain a ċéile. Aċ suas le ċúig ḃliaḋna ó ṡoin ṫuit tubaiste orrainn díreaċ mar ṫuiteas go mion minic ar luċt aoin-ċine. D'éiriġ eadrainn go millteaċ agus 'nuair ḃíos le cuṫaċ rinneas éagcóir ar mo ḋriotáir."

Nuair ḃí an méid sin ráiḋte ag an gCuirtéireaċ ṫoisiġ an Captaen Gud a' ċroṫaḋ a ċinn go fuadrach. Díreaċ ar an bpoinnte sin baineaḋ luasgaḋ tréan as an luing, agus an sgáṫán a ḃí croċta ar ár n-aġaiḋ ṫall ar ḃord na sgearaiġe ḃí sé beagnaċ díreaċ os ár gcionn ar feaḋ móiméid. Ḃí mise 'mo ṡuiḋe is mo láṁa 'mo ṗócaí agam agus ó ṫárla ḋom ḃeiṫ a' breaṫnú suas d'éiriġ liom an Captaen ḟeiceál sa sgáṫán agus a ċeann ḋá ċroṫaḋ aige sé mar ḃéaḋ Dia dá ráḋ leis.

"Ní gáḃaḋ ḋom a ṁíniú ḋuit, is dóċa," arsa an Cuirtéireaċ, "nuair ḟágas duine bás gan aon úḋaċt a ḃeiṫ déanta aige is gan aon ṁaoin aige aċ talaṁ, maoin folaċ mar tugtar air i Sasana, go dtuiteann an talaṁ ar fad don ṁac is sine. Ṫárla go ḃfuair m'aṫair bás gan aon úḋaċt déanta aige díreaċ fá'n am a raiḃ an clampar idir mé féin is mo ḋriotáir. Ċuir sé tarraingt na húḋaċta ar an méir fada go dtí go raiḃ sé ró-ḋeireamnaċ. D'ḟág sin nár fágaḋ pigínn ruaḋ ag mo ḋriotáir agus ina ċeann sin ní ḋeaċaiḋ sé le dán 'ná le ceird riaṁ. Gan aon aiṁreas ḃí sé de ḋualgas ormsa soláṫar a ḋéanaṁ dó, aċ ḃíomar ċoṁ niṁneaċ i gcoinne a ċéile san am—mo náire go ḃfuil sin le ráḋ agam (leig sé osna trom faoi sin)—'naċ ndeárna mé tairisgint ar biṫ dó. Níor ḃé gur ṁór liom coṁṫrom a ṫaḃairt dó aċ ḃíos a' fanaċt go ngéillfeaḋ sé, rud naċ ndeárna. Is dona liom a ḃeiṫ 'dod' ḃoḋraḋ leis an innsint seo, a Ċatarmánaiġ, aċ is gáḃaḋ é le 'ċuile ṡórd a ḋéanaṁ soiléir, naċ mar sin atá, a Ċaptaen?"

"Dearḃṫa, dearḃṫa," arsa an Captaen. "Tá mé cinnte naċ leigfe an Catarmánaċ an sgéal le héinne."

"Cinnte ní leigfead," arsa mé féin, mar tá mé sár-mórḋálaċ a ḋísgréidiġe táim, agus sé mar aduḃairt an Cuirtéireaċ, tá cáil na dísgréide amuiġ orm.

"Ḃí cúpla céad púnt sa mbanc ag mo ḋriotáir san am," arsa an Cuirtéireaċ a' leanúint don ċainnt, "agus gan focal a ráḋ liomsa ṫarraing sé amaċ an truim beag suarach sin. Do ġaḃ sé ċuige an sloinneaḋ De Neaḋ annsin, gur ṫug sé a ḃóṫar air go dtí an Afric Ṫeas agus súil aige, an duine boċt diṫċéillíḋe, le saiḋḃreas mór a aimsiú annsin. Ní ḃfuaras amaċ céard ḃí ar inntinn aige go ceann i ḃfad ina ḋiaiḋ sin. D'imṫiġ trí ḃliaḋna ṫarainn gan sgéal 'ná sguan do ṫeaċt ó mo ḋriotáir cé gur sgríoḃas ċuige go minic. Aċ is cosaṁail naċ ḃfuair sé na leitreaċa ar ċor ar biṫ. Ar ċaoi 's biṫ ḃí an imniḋe ina taoḃ ag dul i méid orm le h-imṫeaċt aimsire, go ḃfuair mé amaċ, a Ċatarmánaiġ naċ éasgaiḋ an sean-ḟocal a ṡárú go n-aiṫniġeann an ḟuil a ċéile."

"Is fíor sin," arsa mise is mé a' cuiṁneaṁ ar Énrí, mo ṁac.

"Fuaras amaċ, a Ċatarmánaiġ, gur beag liom leat mo ċuid saiḋḃreasa a ṫaḃairt uaim aċ deiṁin a ḃeiṫ agam go raiḃ mo ḋriotáir Seoirse, an t-aon duine

(Ar lean. ar leath a 9).

AG SABÁILT FEAMAINNE I GCONAMARA LE N-AGAID CEILPE. TÁ SEANS GO NDÉANFAR RUD EICÍN AR SON AN TIONSCAIL SEO GO LUAT.

AMHRÁN NA PHOITÍN

1.

Go mbeannuighe Dia duit agus céad míle fáilte,
Tá cionn ag mo chroide sa irtighi mo lár ort,
Agus nach minic ba mhian liom bhaon a beith agam i mo láimh díot
Marac lé faitchíos roimh na Gárdaí.

2.

Nach glas an bhaon é rúg an ghráinín eorna
Is nac mór an ghéal é beith dá dórtadh
Tá fhios ag an raoghal gur ní-dhear an t-ól é
Lé beith ar bórd ag daoine móra.

3.

Cuir mise sa talamh mo ghráinín eorna
Is d'fhás sí rúsar go láidir mór dom
Chaith mé síos í lé ruil is go ndéanann níos fearr de
Is go mbainfimn punnt bhrabach de lé haghaidh na bháirtí.

4.

Nuair a bhí sin déanta agam,
Rinne mé leann de
Is ruair a bhí an beaicin caithte
'Sgad tháinig na Gardaí.

5.

Bhris síad agus dóirt síad gach a raibh ann de
Is luach na léime ní raibh agam lé h-aghaidh mo pháirtí
Muise, ní raibh aon cheo agam ach raochas mo chnámha
D'fhás Dia thíd an talam dom a raibh mé ag foc síos agus Poor Law air.

6.

Ní raibh aon Ghráinne dá raibh i mo cúpla máilín
Nac raibh bhaon de mo chuid alluir i n-aghaidh gach ghráinne
Thóig síad an pota orm, an caipín, agus an t-arm
Chuir síad sa bhriorún mé gur chaith mé ráithe ann.

7.

Nuair a tháinig mé abaile bhí mo bhotán fánach
Ach go bhfoirne Dia ar mo bean is ar mo pháirtí
Níl aon ghreann i n-aon áit, ach san áit a bhfuil bhaon dá ól de
Cuireann sé fonn ar na fean-dhaoine a beith ag cainnt is ag comhrádh.

8.

Tá sé go dear lé h-aghaidh na lánamha, atá ag dul ag pórádh
Bíonn sé lé h-aghaidh an bhairte aghaidh agus oidhche ar tórramh
Tá sé feileamhnach le h-aghaidh neithe dén thórt sin
Tá leigear an chapaill, an laogh, is na bó ann
Ach tá dhigeadh an ghéar air ag an Gárdaí

9.

Nach iomdha duine a ghníos é fábháil,
Chuirfeadh i dtairge é nuair a d'fheicéadh sé na Gárdaí
Ach dá gcuirinn sa talamh é no faoi glas inan stábla
Sgeobfadh Dornelly amach é dá mbeadh sé in aon áit ann.

Seo chúas amhrán a fúair mé ó Mhicheál Mac Chuachaláin, Fhigeadóir, atá i na comnuidhe í bPoll-An-Iarainn, i gConamara.

SEAMUS MAC GUADÁIN,
Coláirte na hIolrgoile, i nGaillimh.

WILLIAM P. Ó H-UIGIN

SRÁID LIAM, GAILLIMH, 7
BAILE ÁTA NA RÍOG.

DÍOLTÓIR UGDARÁSACH GLUAISTEÁN MHIC GIOLLA AN ÁTA.

DEASUIGTEAR GACH SORT GLUAISTEÁN NA MIREANNA A BAINEAS LE AIBLÉIS AGUS EILE.

TRUCAIL AR LEIT I GCOMHAIR GLUAISTEÁN A BRISTEAR Ó BAILE 7RL.

Níl aon triopa inr na cúigí a bhfuil níos mó earrraidhe Gaedhealach le fagháil ann ná ag

A. MOON, TECRANTA,

A díolar cultaí fear, hataí ban 7 gach aon trort éadaigh fheilear d'fhear, bean, no páirde.

FIORGIONTA EGLINTON, I NGAILLIMH.

Ó GORMÁIN 7 A CHOMH

CLÓDÓIRÍ 7 LUCHT DÍOLTA PÁIPÉIR AGUS LEABHRA.

SRÁID NA SIOPAÍ, GAILLIMH.

Na Meanntáin

Ar ṫeaċt don ġeimḟreaḋ ḟuar ġarḃ, tráṫ a ḃíor na héanlaiṫ ġann annseo i nÉirinn, béidir, nár ṁirṫe dúinn ruḋ beag a ḟoġluim faoi na cinn rin a ḟanas i ḃfuil ó ċeann go ceann na bliadna.

Na meanntáin:

Nuair a ṫiġeas ġann tan ar an mbiaḋ i mbéal an ġeimḟriḋ, 'seaḋ, a ṫagas na meanntáin i n-aice áitreaḃ daoine den ċéad uair. Feicteas ir na garranta 7 ir na bánta iad, an áit a mbíonn cnuċnó ir Ruadail den tragas rin croċta ar ċroinnte dóiḃ ag éineólaiḋċe. Ir cinnte gur furuṡda na héanlaiṫ seo do ṁeallaḋ le cineáltas.

Ar ndóiġ, ní bréag é an t-ainm, rin "Cleasuiḋċe luċt na n-eite" a ṫaḃairt ar na meanntáin: níl aon iongnaḋ aċ na go:tí a ḃíor ar siubal acu ir iad ag eiteallaiġ. Le deimḟniú an ainm seo a ḟáġáil, níl ó ḋuine aċ cuairt a ṫaḃairt ar ċeann de na garranta ṡéaṁ-ṡáiḋċe sa nġeimḟreaḋ, ir sgata meanntán a ṫaḃairt fá deara ag cleasuiḋeaċt ann; tuigteas annsin gur dream an-ġarta ar sgiaṫán iad. Éan aireaċ atá sa meannán freisin; ar ḃeiṫ ag iċe ḋó, ar an gcnuċnó feicteas an ceann dá ċaraḋ ċart aige gaċ sé seal; bíonn a ḟúil i n-áirde aige i gcoṁnuiḋe, gió gur minic a ḃíor sé croċta-ceann faoi, ar séig. Ar ndóiġ, ní mór don éinín boċt beiṫ go binn ar a aire: tá náṁa ḋúṫċaraċ aige sa seaḃac. Ma ṫagann an t-éan bradaċ rin ar sgata meanntán ar beiṫ ag iċe dóiḃ, ir síor-annaṁ a ṫiġeas leis breiṫ ar ċeann acu, mar atá siad so-lúṫṁar so-aireaċ dó, atá rin! Naċ síor-iongantaċ é, ṁór-ṡróċaire Dé na Gloire a ċornuiġeas an t-éinín beag féin?

Na cinéil ṁeanntán atá ann:

Atá, ar a laġad, eolas ar ḟáġail ar ċúig ċineál meanntán. 1. An Meanntán Mór. An Meanntán Gorm, An Meanntán Dub, An Meanntán Fada, a's an ceóltóir breáġ rin, An Riaḃóg Ṁóna.

1. an meanntán mór.

Mar ir léir ó'n ainm, sé seo an ceann ir mó orṫa uiliġ; tá, ar a laġad, orlaċ le coir ar ḟad aige-rin, ar na cinn eile atá ainmniġṫe tuar. Éan áluinn ag a ḃfuil neart mirniġ atá ann; tá brollaċ breáġ buiḋe aige, ir sgríoc ḋub ḟlíocta le feiceál sínte, mar a ḃeaḋ carḃat, fá na ġoḃ síor.

II. an meanntán gorm:

Már éan mirneaṁail atá sa meanntán mór ní taire don ṁeanntán ġorm é; laoċ críoċnuiġṫe atá sa gceann seo—laoċ a ḃíor fá réir i gcóṁnuiḋe le na neaḋ do ċoraint ar 'ac aon námaid. Nuair a ḃíor an ċearc ar gor, ní ḃíonn easla uirṫi roiṁ na buaċailli a ḃíor ag fuaḋaċ na neaḋ; ġníonn sí a cion go maiṫ le na h-uiḃeaċa do ḟáḃáil; níl call, loige, aċ an "hirr" "hirr" a ċlos uaiṫi leis an ḃfonn troda a ḃíor uirṫi a ṫuirgint. Sé an meanntán gorm an meanntán ir fura aiṫne seaċar na cinu eile ar fad. Ba deacair éan ir áille ar ḋaṫ d'ḟeiceál sa tír seo sa nġeimḟreaḋ, go mór-mór má'r le hair cranniuḃair no crann-cuilinn a ċíteas é, déarḟá go gcuireann an duilleaḃar duḃ-ġlas rin le áilleaċt a ċluṁaiġ buiḋe ir ġuirm.

Ní mar a ċéile an gorm atá ar ċleiteaca na n-éan seo ṫuar; ṫaḋ duḃ-ġorm ar nór ṫaḋ coṁsa atá ar an Meanntán Mór; níl baoġal ar biṫ ar ḋaṫ cleite an Meanntáin Ġuirm a beiṫ coṁ duḃ rin.

III. an meanntán duḃ a's an Riaḃóg ṁóna:

Ir annaṁ ir furur an sír seo, an Riaḃóg Ṁóna, a'r an meanntán Duḃ a ḟeiceál atá siad ċoṁ cuṫalaċ ċoṁ faiteaċ rin; níl an oireaḋ céadna muinġne acuran ar an gcineaḋ daonna, ir atá ag na cinn eile do ḃí i gcéirt againn ṫuar. Ir minic naċ dtig leis an mac-léiġinn iad d'aiṫneaċtáil ṫar a ċéile; ir mór an t-iongnaḋ é rin, mar tá neart síṡríoċta eatorra. Tá pairte bán ar leiṫ ar ċeann, ar sgiaṫánaiḃ, ir ar ioċtar muinéil an Meanntáin Duiḃ, pairte naċ ḃfeicṫear ar an Riaḃóg ċor ar biṫ. Maidir leis an Riaḃóg Ṁóna ir fearr go mór a ṫaiṫniġear an ċoill leis-rean, sa nġeimḟreaḋ ná an portaċ ir ná an ṁuing, ruḋ nac fear don uile ḋuine.

An meanntán fada:

Gan aṁras sé seo an meanntán ir ionsréire orṫa uiliġ. A iorball fada neaṁ-ċoitċeann ir cúir leis an ainm atá air. Ba hé tuairim éineólaiḋċe fad' ó naċ meanntán do ḃí san éan beag seo ċor ar biṫ. Ar ndóiġ, ir ar éigin ir féidir an bréag ṫuairim seo do ṫóġáil orṫa, mar ir beag an ċoraṁlaċt meanntáin atá air.

Atá sréiṫe áirṫe ag baint leis na meanntáin; éanlaiṫ na gcor ir na gcrúb láidir ngearr atá ionnta éanlaiṫ na n-iorball gearr naċ gcaiṫeann móran úṫraċta le na neadraċa iad freisin. Ir cuma leo cá ndéanann siad a neadraċa; feicṫear i naċ aon áit iad, i bpoll balla ar eile; fríṫeaḋ neaḋ leis an Meanntán Mór, i mborca puibliḋe na litreaċa uair.

A ṁalairt ar fad ir síor faoi'n Meanntán Fada. Éan an-beag atá ann, síor-aḃac i measg clann na ngob. Ir airteaċ an t-éinín é leis an gceann beag cruinn, ir ar gob sreisreaċ bídeaċ atá air. Liaṫ-ċleiteaca ir cleiteaċa ar ḋaṫ an síor atá air; tá a ċora ar méaraċa a ċor fada caol seang. Atá na sgiaṫáin go sí-beag aige, ní h-ionann rin ir a ráḋ naċ ḃfuil sé garta ar sgiaṫán, ar ndóiġ síor-ṁeanntán atá ann sa méid rin; ir fada an lá ó duḃairt éineólaiḋe gur coraṁail le raiġeaḋ a ċaiṫ-fiḋe ar bóġa, sgata meanntán fada ag eiteallaiġ. Aċ ṫar an méid seo uile, níl aon iongnaḋ i raoġal na n-éan aċ an neaḋ a ḃíor ag an meanntán fada.

An neaḋ a ḃíos ag an meanntan fada:

Ir minic gur i láir sgeiċe tiuġa a ġníor an t-éan seo a neaḋ, áit naċ fuair d'aoinne breiṫ air. Ir éargaiḋ neaḋ cluṁar an ṁeanntán fada a aiṫneaċtál. Déidir gurb é an neaḋ ir iongantaiġe sa doṁan mór féin é; ir cinnte nuair a cuṁniġṫear ar toirt an ṁeanntáin fada caiṫfear a aṁáil naċ féidir an céardaiḋe seo do ḟarú Déanaṁ uibe atá ar an éin-ṫeaċ áluinn seaḋ, ir tá síon tiġe sruaḋaiġe air freisin. Ġníṫear de cluṁiṫ de ċaonaċ é, liaṫ-ċaonaċ a'r caonaċ glas a ḃíor ar an taoiḃ amuiġ, ir bíonn líneál tiuġ d'eiteoga teólaiḋe irtiġ ann.

Cruṫuiġeaḋ go mbíonn idir dá ṁíle ar trí ṁíle eiteog san líneál úd; mar rin ní mór dúinn an ċraoḃ do ṫaḃairt do'n éinín bídeaċ seo a ġníor an bailiú "síor-éaċtaċ seo gaċ bliaḋain. Ir deaċair linn féin a ṫuirgint céard ar a dtagann na heiteoga seo; mar ir minic ir i n-áit uaigneaċ a ḟáiġtear an neaḋ áit naċ fuair sé cleiteaċa ná clúm d'ḟaġáil.

Ál an meanntáin fada:

Bíonn ruar le deiċ sgaltán ar an meanntán fada. Tuigfear ar rin naċ beag an raoṫar a ḃíor ar na sean-éin seo biaḋ do ṡoláṫair do'n ál ṁór seo: ar fead an lae ar fad bíd go gnóṫaċ ag siar eiteall ar ṫóir péirṫí dúil-ṁíol, ir eile do na gearrcaiġ craorada. Ir airteaċ an mór-fárta a ḃíor faoi'n ál céadna. Ní ṫagann cuid acu 'un ċinn ċóṁ tapaiḋ nó, ċoṁ maiṫ leis an gcuid eile. Gan aṁras siad na gearrcaiġ a dtig leo an ċuid ir mó de'n ḃiaḋ a alpaḋ ir túirge ḃíor fá réir leis an neaḋ d'ḟáġáil, nuair a ṫiġear ionntu.

Ir aoibinn go deo an radarṁ é, an ċearc beag ġnoṫaċ a ḟeiceál sa neaḋ. De ġnáṫ ní ḃíonn le feiceál aċ an t-iorball fada ag éirġe i n-áirde ar an gceann cruinn. Ir deacair áit d'ḟáġail don iorball rin san árur beag rin go mór-mór nuair a ḃíor deiċ ngearrcaċ ann leis. Ir deacair rin!

Gió go mbíonn na meanntáin i ḃfuir ó ċeann go ceann na bliaḋna ir sa nġeimḟreaḋ ir mó a tugtar áird orṫa. Fanann gaċ líon-nid i ḃfoċair a ċéile ar feaḋ bliadna, go dtagann earrach eile, ir go ndeanann gaċ dalta díoḃ neaḋ dó féin. Nuair a ḃíor ar cumar na gearrcaiġ eiteall, feicṫear líon-nid meanntán fada, ag imṫeaċt ṫart, sean-éan 'un torraiġ orṫa, ir na héanlaiṫ óga, duine indiaiḋ an duine taoḃ ṫiar di. Ir leor an t-aird-ċeileaḃar ar an ġoṫuiḋeaċt a ḃíor ar siubal acú do ċlos, ir tuigtear gur éadtrom-ċroiḋeaċ ir gur meiḋreaċ an dream iad. Séard a ċeapraḋ duine gur ag imirt ḃíor siad; ac ní haṁlaiḋ a ḃíor. Ir ag cuartú síol beag ar a lán-diṫċeall a ḃíor an dream áro-ḟuaimneaċ roinseannta seo.

Éan-coille an meanntán ó ḋúṫċair agus ir annsa leis coill fearna ná áit ar biṫ eile. Ir annsa rin!

"TRAḎNAC."

Sgéalta Coir Teallaiġ

Taḋg S. Seoiġe (Árainn) a ṫiomruiġ agus a sgríoḃ na sgéalta seo, agus Muintir Fallaṁain atá a' foillsiú an leaḃair le uġdarár ón Roinn Oideaċair. Ḃí cuid de na sgéalta i gcló ċeana sa "Stoc," aċ ir mór ir ḟiú do luċt foġlumṫa na Gaeḋilge go ḃfuil siad sin agus ceanna eile maille leo le ḟáġail i ḃfuirm leaḃair anois. Nár lagtar an "Stoc" boċt! Ó bunaiġeaḋ é ir iomóa áḋḃar leaḃair a baineaḋ ar—"An Ġaoṫ Amar," "An Troid agus an t-Uaignear," "Saoġal Éanaċa," "Sgéalta na n-Oileán," "Sgéalaiḋe Litir Mealláin," "Eaċtra Múinteora," "Sgéalta Ċoir Teallaiġ," "Druṫ-fá-Ṫír," agus "An Sgoil Gaeḋilge"—agus an té mbeaḋ ionḃa aige d'ḟéadfaḋ sé, gan aon so-ḋócaṁal, aḋḃar tuille leaḃar a ṗiocaḋ ar fá ḟeamuinn, fá éirġ, fá iarġaireaċt, agus fá iomad áḋḃar eile naċ iad.

Níl ac ḋá sgilling ar leaḃar Taiḋg; ir gearr a ḃeaḋ duine ḋá ċaiṫeaṁ díṫ-céilliḋe.

Beiḋ léirṁear i n-áit eile sa "Stoc" ar "Sgéalta na nOileán" a sgríoḃ Peadar Ó Direáin.

Leaḃrán Taiḋg.

I.

A leaḃráin ṫáinig ó Ṫaḋg
Tá leat an gruṫ ir an meaḋg
Ó Oileán na gcloċ aoil 'nar
So hInir iaṫ-ġlas na ḃfian.

II.

Atá i dteangaiḋ ar máṫar
Annseo de ḃarr soláṫar
Léiġeann ir cian ar marṫain:
'Lá Stoirme móire 'n-Árainn.'

III.

Tá cnuaraiġṫe annseo gan fán:
'An t-aral ċuaiḋ ar reaċrán,'
'Sgéal Gairge an tSean-Maraiġe,'
'Ridire 'gur roġa Gréaruiḋe.'

IV.

'Teagarg faoi ṡéarúr na n-uball,'
'Leiġear don duine leirgeaṁail,'
'Sgéal faoi an nGaduiḋe Ó Floinn,'
'Faoi ṡeolaḋ curaċ n-Árainn.'

V.

Teagarg Gaeḋilge gi-be ḃear
Ḋur ḃfaigrim ní hé a aiṁlear;
Tairḃeaċ don luċt léiġfear riḋ
Sgéalta cuaiḋe ir tradna.

VI.

Atá rin inr an leaḃrán
Maille le 'Gréaraiḋe Liopraċán'
Sgéal faoi Ṡeáinín Sorṫa
'Dteannta 'Priorúnaiġ Bréagaċa.'

VII.

Ó Ġaillim go hUarán Mór
Ir beag baile na proċóg
Naċ ḃfuil ag Taḋg sa gcunntar——
Leaḃar eile le dinnseanċur.

T. ÓR.

TEAC AOIDEACHTA

Áit teachtmhar le haig laethanta

uí mhonsáin

CÁRNA.

raoire. Tá comhgar reoltóireachta. bádóireachta ⁊ rnámha ann. Iargaireacht loca ⁊ fairrge ann. Tá tosa Gaedhilge ag 'chuile duine ra teach.

Leabhra a Sgriobh
TOMAS O MAILLE

AN GHAOTH ANIAR (3s.)

MAC DATHO (1s.)

Innsean nua ar an sean sgéal.

URLABHRAIDHEACHT

Agus

Gráiméar na Gaedhilge.

Cuid a I. (Fá éadach, 7s. 6d.), tracht ar Urlabhraidheacht (foghraigheacht) i gcoitcheann, agus ar chanamhna na Gaedhilge.

AN GIOLLA DUBH.

Mícheál O Máille. (2s.)

Iad uilig le fâghail ó

Cómhlucht Oideachais na hEireann

89, SRAID AN TALBOIDIGH,
BAILE ATHA CLIATH.

seáinín nó eactra mic mirialta. (An Seabac do Sgriob) 1/3
mág ealta éadair. (Caitlín Nic Gabann) ... ... 9d.
mian a croide. (Pádraig Ós Ó Conaire) 2/6
an tobar naomta: dráma do páistí. (Searlot Ní Dúnlaing) ... 9d.
tuam inbeir. (Micheál Ó Murchú) 1/-
rigeacht dé. (Micheál Ó Murchú) ... 1/-

máire ní ragallaig,
Díoltóir Leabar,
87, Sr. Uac. na Dhireóige,
Áth Cliath.

Duine ar bith a dtearthuigeann "An Stoc" uaidh no ar mhaith leis fuagra a chur air, rgríobhadh ré ag an Striúrthóir

liam ó buacalla,
Coláiste na hIolrgoile,
Gaillimh.

Maidir le gach ábhar rgríobhta a theidear ra bpáipéar cuirtear rgéala ag

tomás ó máille,
Coláiste na hIolrgoile,
i nGaillimh.

Trí an bporta - - 3/- ra mbliadhain.
" " " - - 1/6 ra leithbliadhain.

AN STOC

SAMAIN. 1929.

barr feabhair.

Tiúbhra na léigheóirí fá deara go bhfuil "An Stoc" méaduighte ra deireadh. Congnamh atá tugtha ag an Riaghaltas don phaipéar a chur 'nar gcumas an t-athrú do dhéanamh. Le go bhféadfaí an rlacht ceart do chur ar an bpaipéar níor mhór i bhfad níos mó conganta, agus caithfeamuid féacaint leis an gcongnamh rin d'fhághail ó luchd labharta ⁊ léighte ⁊ foghlumtha na Gaedhilge. Má tá cabhair tuillte ag aon phaipéar Gaedhilge thar a chéile tá sí tuillte ag "An Stoc." "An Stoc" an t-aon phaipéar amháin a coinnighead ar bun i n-aghaidh roimhne ⁊ doiminne mura gcuireamuid páipéar oirigeamhail an Chonnachta ran áireamh. Tá riacha mórra ar "An Stoc" i láthair na h-uaire. Iarmhairt aimrire na gcogadh a bhí ra tír go deireadh na riacha rin, Ní maith linn an hata do chur timcheall ag iarraidh na cabhrach rin. Ní mearamuid go bhfuil aon chall le n-a dhéanamh. Dá gcuireadh na Gaedhilgeóirí ar fud na tíre ríontúr bliadna ireach againn le h-aghaidh an phaipéir, ní h-é amháin go bhfuighidís an páipéar gach mí go ceann bliadna ach chuirfidís ar ar gcumas ar rgór do ghlanadh.

Tá ofeam amháin ann go h-áithrid a d'fhéadfadh cuid mhór do dhéanamh ar ron "An Stuic." Na múinteóirí atámuid a rádh. Dá gcuireadh a bhfuil de mhúinteóirí idir Múinteóirí Náisiúnta ⁊ Múinteóirí Idir-Meadhonacha i gConnacht féin ríontúr bliadna ireach againn bhéadh am go leór le rparáil againn le caithemh ar eagarthóireacht an phaipéir i n-áit a beith de ló ⁊ d'oidhche ag caradhreacht le cortair clódóireachta, agus na cortair eile a bhaineas leis an bpáipéar.

D'fheilfeadh go maith, fresrin, dá bhféacadh na múinteóirí leis "An Stoc" do chur dá léighemh rna rgoltacha. Bíonn cuid mhaith d'adhbar "An Stuic" feileamhnach do na rgoltacha agus tá fíor againn go mba mhaith leis na Cigirí go mbéadh "An Stoc" dá léighemh ag na rgoláirí i n-áit cuid mhór de na teicr-leabhraí atá le fághail. Tá Coirde rtiúrtha "An Stuic" rárta marghadh fá leith do dhéanamh le muinteóirí a ceannóchar doirém cóipeanna nó ar a chionn rin, den phaipéar i n-aghaidh na míora. I gConamara féin tá dá rgoil amháin ann a bhfuil "An Stoc" dá léighemh ionnta! Iarramuid ar na múinteóirí machtnamh a dhéanamh ar an gceirt. Tá baramhail láidir against naché réanfa riad a gcabair orainn.

Gaedhealú na seirbísí puibliúde.

Má'r fíor rgéala, táthar a bhrath athrú mór a dhéanamh i gcúrrai na nGárdaí Síochána i nGaillimh. Tá ré fuagraighte go bhfuilteap le dárréag de na Gardaí atá ra gcathair do chur amach do dtí rtáiriúin ra nGallbhacht agus Gaedhilgeóirí do thabairt ireach na n-áit. Ir maith an t-athrú é, ⁊ b'féidir naché bhfuil ann ach tosaigh ar Gaedhealú iomlán na reirbírí puibliúde fré chéile. Pém bith duine ná daoine ir úghdar leis an athrú, thaorluigeamuid dó nó dóibh. Má'r mór linn an t-athrú reo ní h-ionan n rin a rádh nach mbéidh aithméala ar dhaoine fá go bhfuil ar na Gárdaí atá ann fá láthair, imtheacht. Ba dear, cinéalta an ofeam iad agus ir thuagh linn iad a beith ag imtheacht. Rinne riad cuid mhaith ar ron na Gaedhilge agus na cluiche Gaedhealacha. Ach níl aimhreas ar bith ann gurb iad féin ir túirge a adhmóchar gur ceart Gaedhilgeóirí a beith 'na n-áit i nGaillimh. Anoir fearta béidhfear i ndon an dligeadh do chur ar Gaedhilgeóirí i nGaedhilge. B'féidir naché fada uainn an lá go mbéidh a ndíol ceart de foighlearaí an t-raoghail le fághail i nGaedhilge acu cóm maith leis an bpianóir.

bille nua.

Dubhairt bean linn go ndubhairt bean léithe go mbéidh bille nó dó ar cóimair na Dála rul i bhfad a chuirfear cuid mhaith feabhair ⁊ rlacha ar an nGaedhealtacht. Tá fíor againn naché gcuirfe An Dáil i n-aghaidh na nbhillí reo; má chuireann ir d'fhonn na billí do chóirú ⁊ do neartú a cuirfear na n-aghaidh. Ba mhaith linn go mbéadh ré de dhéir againn tuilleamh chur ríor do dhéanamh ar an gceirt reo. Mar rin féin, tá aon chóimirle amháin againn i dtaobh an rgéil agur tá rúil againn naché dtóigfear orainn í a chur ríor annreo. Ba chóir go mbéadh roinnt "Rationaliration" ann fearta maidir leis an nGaedhealtacht. Má ceartar rgéimeanna le h-aghaidh na Gaedhealtacha féachar chuige go ndéanfar dealú cruinn idir an Gaedhealtacht agus limirtéir taobh amuigh. Seacnuighteap botúin ⁊ dearmaid rean-bhuird na gceanntar cumang. An Gaedhealtacht i dtorach!

Conall Cearnach

Tá aithméal mhór orainn a thabairt faoi deara go bhfuil taca thréan eile do chuid na Gaedhilge leagtha ag Sean-Fhear na Speile, Conall Cearrach atá imtighte uainn an iarraidh reo.

Tá fíor ag Dia naché go maith ir féidir linn leithéid Conaill Chearnaigh do rparáil i láthair na h-uaire. Tá a chineál reirean rogann ar fad.

Ir fada an lá anoir ó thoraigh Conaill Cearnach ar bhuille do bhualadh ar ron na Gaedhilge. Tuairim ir deich mbliadna fichead óchoin bhí ré i mbun phaipéir Gaedhilge i gColáirte na Thionóirde. Gneann a bhí ar riúbhail aige ann agus ba mhaith an rár chuig an ngneann riamh é. Níl ann ach cupla reachtmhain gur bain ré an aoir de chuid againn annreo i nGaillimh len a chuid ghrinn. Ón aimrir a bhí 'na mac-léighinn i gColáirte na Thionóirde bhí ré ag obair ar fhon na Gaedhilge, a léigheachtóireacht nó a rgríobh. Tá díol fír rgríobhta aige—céad faraoir géar naché bhfuair ré real beag eile le tuilleamh de thorad a chuid rtaidhéir ⁊ inntleachta a chur ar fághail ag Gaedhil. Connachtach maith dílir a bhí ann, duine a raibh gean agus gráidh aige don Gaedhilge a chleacht ré ó bhí ré na leanbh.

Adhbar mór bróin do Ghaedheala réachlú Chonaill Chearnaigh. Ar dheir Dé go raibh a anam.

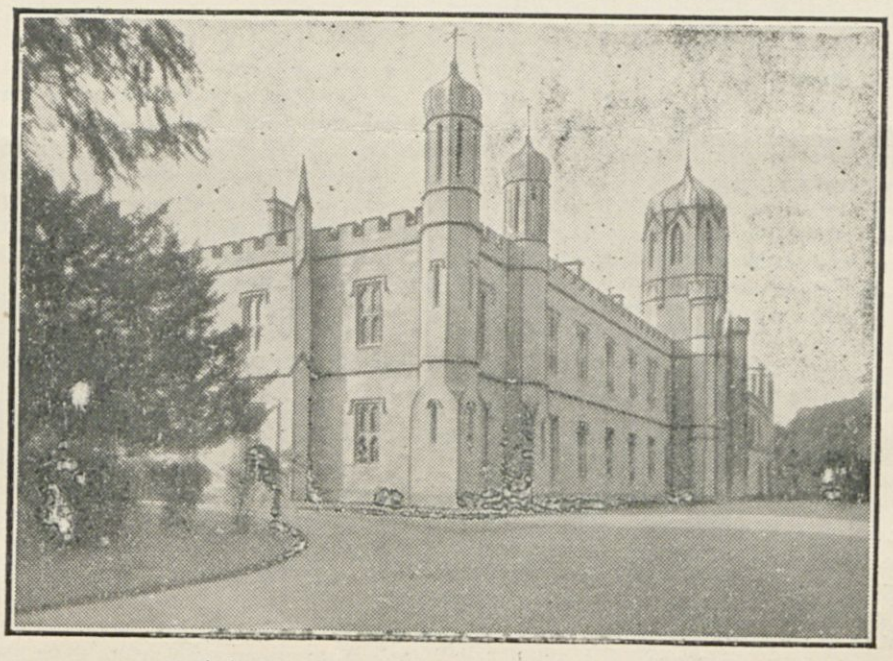

COLÁISTE NA HIOLSGOILE, GAILLIMH.

Madaḋ an Ṫailliúra

D'ḟiafruiġ tú ḋíom, cé'n fórt gaḋar é féin. Sgreaḋ ṁaidne air, ní gaḋar é mar ġaḋar ar bit. Cneáṁaire bradaċ duḃ; a ċluara mórа—ní ḟaca mé biorruiġte arriaṁ aige iad aċ uair aṁáin—in a liobar leir síor; é ċoṁ rgluataṁail ⁊ go ṡílfeá naċ ḃfuair sé a leaṫ-ḋíol le n-ite arriaṁ (agus ar ndóiġ ní ḃfuair aċ an oireaḋ!); ruball mór fada, gan rlaċt gan eile; agus a' ḟionnaċ atá air, ṡílfeá gur ann atá dreanncaidí ⁊ troiġeaḋáin na tíre, a' neaḋú ⁊ a' lonnú, tá sé ċoṁ feoruiḋe, rgáinte rin. Níl bior eanga air, ná deor do'n ḟuil uaral ṁadra a' gaḃail le na ċorp. Níl mianaċ ḋá ḟuaraiġe gaḋar ó Ġáirdín Párṫar i leiṫ, naċ ḃfuil ann!

Maiṫ an eaḋ! Níl maiṫ na maoin ann, ḋá ḃfaca tú a ḃeiṫ i n-aon ġaḋar arriaṁ, aċ rún na cneáṁaireaċt' air, a' teaċt ṫar a' móta anlar 'ugam ċuile sé roluir. Níl aon ṁait ann, aċ rolátar ⁊ ite a ċodaċ. Tá rin ann. Ní ḟáġann sé tada ra mbaile, agus nuair ir cruaiḋ do'n ċailliġ, caiṫfe sí siṫ, baineaḋ sé beaṫa ar a ċráġa, nó bíoḋ sé ḋá ḟuireaṙba.

"Ir mór a' díol-truaiġe é" arra tura. Naċ ruarraċ a' ḃuiḋeaċar rin ḋomra, ⁊ gan uḃ a' gaḃail le mo ċúig eireoġ déag, naċ ḃfuil ite aige. Marać é, ní ḋeánfainn focal eargaine ná mionna mór, aon lá ra n-aer. Nuair a d'éirġ mé an lá faoi ḋeireaḋ, 'rbáin mo ḃean nua-pórta an íorbairt ḋom. Sin é an áit a raiḃ an ċreaċ ⁊ an ċreaċ nár roinneaḋ. Nár ḟágġa mé reo, ḋeaṁan ṫiomanta ceann do ċúig ḃlaorg déag, naċ raiḃ in a rguaid rín go geata. Agus a' gaḋuiḋe ar a ġogaide ṫall ar a' móta a' breaṫnú orm, ⁊ gan é ráṫaċ ná leaṫ ṙáṫaċ fór (má ḃí cullaċ goile ar aon ġaḋar arriaṁ tá sé air!) a' rúil le coramar feola nó fataí a ċaiṫfinn amaċ ar a' leic ċuig na cearca. Agus ar ndóiġ, ní tuirge a ḃeaḋ sé caiṫte amaċ, ná ḃeaḋ sé ite ag a' mbiṫeaṁnaċ. Nár ṁór a' neart ar mo ṗutóig féin ⁊ ar ṗutóig mo ṁná na h-uiḃeaċa rin, ⁊ cé'n ḃríġ, aċ gan muid aċ ṫ'éir na cearca a ċeannaċt ṫ'éir a ṫeaċt ra teaċ, agus gan a ḋaṫ arriaṁ ḋá mbárr againn.

Dagair air! Cé'n ṁaiṫ ḋom rin, ⁊ gan mé in ann coinneál leir. Fuagair é! Tá mo ċeánn liaṫ ḋá ḟuagairt ⁊ ré'n cár céadna é. An gaḋuiḋe ir uainéara ḋó, ní ṫuiḃarraḋ sé do ṙárarṁ ḋom, aċ go ḃfuil sé a' déanaṁ an ċlear' céadna air féin. Ní mé céard a ḋéanfar mé ċor ar biṫ!

Seaḋ! Tá mé ar fáil. Caiṫfe mé ḃrurgar arráin ⁊ ruainne feola—tá sé an tóraṁail ar a' ḃfeoil ċoṁ maiṫ leir na h-uiḃeaċaí—ag a' dorur ⁊ meállfa rin irteaċ é. Beiḋ ruainne eile rgaiṫín irteaċ agam, ⁊ ruainne eile, ⁊ ḋá ṙéir rin. Tiuḃarra a ḃéadal ṙalaċ, ṫútaċ irteaċ i neid na h-earóige é ⁊ go ḃróire Dia dílir annrin air! Tá sé bruiṫte air ḃainne ḋó. Deirimre leat!

An rgeann faire a ḋéanfar mé air! Naċ ḃfuil feac na laiġe agam deiriġte faoi na ċoṁair ⁊ mara roinne mé leir é go fial fairring, cartar leir é! Riṫfe sé ar fud na circeanaiġe ⁊ 'ċaon iarraiḋ agamra air a ċaol-druim go leóna mé a ċnáṁa, an rgaḃtéara! Má ḟearann sé in m'aġaiḋ ⁊ colg a ṫeaċt air ⁊ goṫa troda (cá ḃfuiġeaḋ sé é, an leaduiḋe an claḋaire tá baoil air!) ⁊ a ṁrad a noċtú, tiuḃarra mé an ḃróigín ḋom' ḟeann-iarraiḋ ra bpur ḋó, go mbrirfe mé a ḃfuil d'ḟiacla a' gaḃail leir, go gcuirfe mé ó rad an ċoraint a ḃronn Dia air, naċ mbeiḋ sé i rioċt aon uḃ eile a ite le na ṁarṫainn, an gaḋuiḋe. Creid mire ann, nár ṫada é troid Ṡeḋanta le cú an ġaḃa ar ġualainn na troda a ḃéar agamra ⁊ ag gaḋar a' tailliúra le ċéile, go ḃrágġa mé crioġta, rniġte é gan lúd, gan láṫair, gan éireaċt.

"Feuċa rin a Micil" adeir mo ḃean liom maidin ṫ'éir éirġe ḋom. "A' ḃfaca tú a leiṫide do ṁionúr arriaṁ. Cé'n ṁaiṫ dúinne a ḃeiṫ a' tóġáil cearc ⁊ gan aonċeo arriaṁ ḋá mbárr a'inn."

Dí mé le ċuṫaċ ⁊ le báinide. Maiṫfeá do Dia gan an eargaine a ḃí orm a ċloirteáil. Ṫiomain mé do'n áiḋḃeirreoir gaċ geinealaċ don trioċt madra dár geineaḋ, dár rugaḋ ná ḋá mbéarrar ⁊ a' ceann trom don ṁaide a' tiġeaċt ar ġaḋar an táilliúra.

Dar príorta riúd é ṫall é, ⁊ ṙílfeá air a' gcneáṁire naċ ndeárna sé aon urcóid arriaṁ. D'ḟéaċfainn leir a' gclear. D'innir mé do Ṗeige céard a ḋéanfaḋ sí leir a' gcoramar arráin ⁊ geola, ⁊ ċuaiḋ mé féin ar ċúla na coṁla.

Seo é ċugam é, dar príorta! Tá pur an ġaḋuiḋe irtiġ. Tá ⁊ rprúilli do ġealacán na n-uḃ go folluraċ air a ċuid fiacal. Naċ deacair do ḋuine foiġid a ḃeiṫ aige, nuair ḟeicear sé díléaġaḋ dul air a ċuid, ⁊ í ag imṫeaċt go dona mar rin. Foiġid a learga! Tá a ṁuinéal irtiġ. Tá agur a ċaol druim (ṙílfeá naċ ndeaċa blar beaṫa ann le sé ṁí ⁊ mo ċúig uiḃe déag in a leaṫ-deiriḋ!). Bárr a riobaill! Tá agam. Tá tú in greim a ġaḋuiḋe ḋá ḟada go dtí é!

Rug mé ar ḟeac na láiġe, gan deaḃaḋ gan deirir. Cé'n ċruaḋóġ deirfe a ḃí ḋom ⁊ a' ṙuṗíneaċ agam ar ċlár na himearta! Ṫug mé cupla rnaiṙòm ḋó ra gcaol-druim ⁊ siṫ sé uaim ar fud a' tiġe. Tá sé ráinniġte anoir, reaċar arriaṁ. Dar príort noċtann sé a ṁrad ⁊ tugann sé ḟarraḋ faoi'n ḃfeaċ. "Anoir cáil tú" arra tura. Dar príorta tá sé níor gangaiḋiġe ná ṙíl mé. Buail é, buail é, a ċlaḋaire! Tá sé breáġ go leor agad, a ṁic ó, a ḃeiṫ cainnt aċ ḋá mbeiṫeá-ra a' plé le gaḋar atá reaṁruiġte beaiṫte ar uiḃeaċaí fuara le bliain, cá ḃfior céard a ḋéanfá féin. Ḋá ḃfáġaḋ duine féin a ndeaċa d'uiḃeaċa ar ċroiḋe an ġaḋair rin le goirid anuar, cé'n gníoṁ ná gairge naċ mbeaḋ sé i ndon a ḋéanta. In a ḟeaċaint a ḃéar' sé, ar ċaoi ar biṫ. Tiúḃarra mé cupla rúġ eile faoi na hearnaċaí ḋó, rul a leige mé uaim é, ar aon ċaoi.

"A ó—l, a Micil leig ḋó ḟéineaċt ⁊ ná rgannruiġ mé." Dar fiaḋ, níor ċuiṁniġ mé ar rin. Díonn mo ḃean a' fuaraoid cpciṫe lag.

Seo air a' mboid an madaḋ ⁊ ṫug sé aġaiḋ ar a' ḃfuinneoig. Ṫiocfaḋ an gaḋuiḋe ṫríċi glan-eargarṫa ḋá mbainnn leir níor mé. Níor ḋear a' rud fuinneoġ a ḃeiṫ bruṫe. Céard déarraḋ na coṁurranaí aċ go raiḃ muid a' toruiġ luaṫ go leór!

Do ġráḋ an réiḋtiġ, d'orgail mé an dorur, ⁊ ṫug mé faḋb eile faoi ar a ḋul amaċ dó. Aċ ní raiḃ ḋá ḃárr agam, aċ mé a ċur ar mo ḃéal ir ar m'ḟiacla amaċ ar a' trráid.

Ṡeoḃrainn madaḋ maiṫ a ḃeaḋ in don a ḋul a'tréim leir. Sin é a ḋéanfainn. Madaḋ a rtreaċlóċaḋ ó ċéile é, ḋá dtagaḋ sé i ḃfoirgeaċt mbeannuiġe Dia don teaċ.

Ċuaiḋ mé roir do ṁaol mo ṁainge, lá earraiġ go leitir liaṫ. Dár príorta, ḃí sé ag Seán Ċuilmín, cuaille breáġ do ṁadaḋ, a raiḃ fior-neart ann ⁊ urcóid ⁊ oilḃéar ḋá ṙéir. Marać ' mear a ḃí aige orm, ní rgarraḋ sé leir. Beag an baol, arae ḃí sé a' ḟoġaint ḋó ḟéin. Aċ níor ṁaiṫ leir mé a eiteaċ ⁊ mé a ḃeiṫ ran anċaoi mar ḃí mé.

Ṫug mé ċbaile liom é ⁊ prráidinn a' doṁain agam ar. Ḋainfeaḋ sé seo na rgairteaċa ar, a ṁairge! Ar éirġe ḋom a' ṁaidin dár gcíonn, ḃí madaḋ an táilliúra gróiġte ar a' móta ⁊ rtiúir air. Saġad mé an ceann eile ann. Ní raiḃ an ċoirḋeaċt ráṫaċ maiṫ ag a' madaḋ seo agamra, aċ dar fiaḋ ḋá mbeaḋ ⁊ an ruiḃ a ḃí air, ní ḟáġfaḋ sé mion-multóg le ċéile do'n ġaḋair eile. Níor ṁór ḋom é a ċoinneál cuiḃruiġte irtiġte, ⁊ leaṁnaċt ⁊ ḟeoil (dar rliab ní ḃfuiġeaḋ sé aon uḃ-níor ḃeag do ċeann a' droc-ċleaċta a ḃeiṫ aige!) a ṫaḃairt dó. Ḃí go maiṫ. Ċoinḃiġear, ⁊ ḃí sé ḟáġail "toġa gaċ díḋ ⁊ rean gaċ diġe" uaim, cé'r moite de na huiḃeaċa féin. Ir geárr eile go mbeaḋ sé ina ċoirḋe ráṫaċ maiṫ ⁊ beaḋ liom annrin.

Maidin ḋár éirġear ⁊ gan fior rúin ná brorgair agam, céard a d'ḟeicfinn aċ a' ċirteanaċ béal in áirde. Brorgar arriṁ ⁊ coramar fataí inr ċuile ṁíle ball do'n teaċ. A' t-urlár in a raċlar, ⁊ 'ċaon tróṙt ina ċireaċ. Ní raiḃ ḟior agam ó neaṁ céard a ḃí mé a ḋénaṁ le teánn ionġantair ir cuṫaiġe, aċ ar ḃreaṫnú amaċ a' dorur ḋom, sé'n ċéad ball a ċonnaic mé madaḋ an táilliúra air a ċorra-geaṁ ṫall ar a' móta ⁊ é leagan irteaċ cannda arráin ḋó féin ar a' ṙáimín róġ. Ḃí rprur arráin ina ċarán geal ó'n áit a raiḃ sé ina ṙuide, go dorur.

Cé'n ċaoi a dtáinic sé irteaċ? Breaṫnuiġ mé ar a' dorur. Dar na mionnaí ⁊ na móidí. Ḃí poll ċoṁ mór le clár cuinneóige ar íoċtar, ⁊ ní ḟaca mé roiṁe rin é, le teann cuṫaiġe. A Dia láidir, nárḃ é an ḃail ⁊ a' díleaġaḋ ar mo ċuid é! Agus cé'n ḃrúiġ, aċ nuair a ḟuair a' gaḋar r'agairn féin irtiġ é, tuige nár leag sé air? Ní ḃeaḋ aon deir imṫeaċta aige uaiḋ. 'Sbáin mo ḃean arírt ḋom go mb'airde a ḃí an gearraḋ taoḃ irtiġ ná taoḃ amuiġ. D'ḟior ḋi ⁊ ba ṁó an ṁírg a rinneaḋ ar a' dorur ó'n taoḃ irtiġ ná ó'n taoḃ amuiġ feirin. Rud eile, cá mbeaḋ ḟior ag gaḋar na coṁurran cé raiḃ fataí cácaí, feoil, ir eile, i dtairge? So dtí fiú aṁáin an ġé a ḃí réiḋ glan i gcoṁair dinnéir a' Doṁnaiġ. Ḃí rí rtreaċluiġte rglaṁta ó ċéile! Marać go raiḃ an gaḋar r'againn féin a' treorú ⁊ a' cur a' ċinn eile ar an eolur, ḃí baol air iad a ḟáġail amaċ.

Ná ḃí 'cannt liomra ar díleaċt an ṁadaiḋ ḋá ṁáiġirtir! Ní ċreidfinn ó ḟagart an ṗobail, naċ raiḃ an dá ġaḋar rin i gcoṁar ir i gcoṁ-ṗáirtiġeaċt le ċéile. "Mill a' ṁuc é, ⁊ ċnearuiġ an banḃ é," rin é an rgéal agad. Aċ ċónr mire an gunna a ḟáġail ó Ḋarać Liaimín, coṁ-roinnre mé a lán gráin orrad le ċéile!

MÁIRTÍN Ó CAḎAIN,
Camur, Carla.

CUMANN URRUA'S ĊAṪRAĊ ḂAILE ÁṪA CLIAṪ

4 SRÁID UAĊTARAĊ UÍ ĊONAILL,

I mBAILE ÁṪA CLIAṪ.

Coṁ dainġean le Cairéal na Rioġ,
Coṁ Gaeḋealaċ le Teaṁair na dtriaṫ
Coṁ teann le aon rléiḃ inr an gcríċ
Cumann Urruḋair Ċaṫraċ Áṫ' Cliaṫ.
Conniġmuir i nÉirinn an t-airgeaḋ,
Ḃíoḋ ag Seán buiḋe mar a ḃéar,
Agus beiḋ an t-áḋ orainn fearta,
Aċ ciall a ḃeiṫ againn araon.

An Déan Failliġe sa Scúis

TUGAIḎ ḂÚR GCUID ÁRAĊAIS DO'N ĊUMANN GAEḎEALAĊ IS FEARR AN CUMANN IDÉRNAĊ INSIÚRÁLA TEÓ.

I n-AGAIḎ TÓITEÁIN AGUS COITCINNE

Prioṁ-Oifig—48 ⁊ 49 SRÁID AN DÁMA ÁṪ CLIAṪ.

NÁ POLASAIṪE IS IOMLÁINE LE FAGÁIL.

An Ḟrainnc—Crosḃóṫar an Doṁain

Trí ḟairrge: an tAigéan Atlantaċ, Muir nIoċt (an "Muinċille" mar tugar na Franncaiġ uirṫi), an Muir Lár-ṫalṁan (nó an Meaḋon-Ṁuir); trí sliaḃraonta: Sliaḃ Alpa, Sliaḃ Iúra, Sliaḃ Piréin; aḃa ṁór an Réin—sin agat ceannaiġṫe tíre a raiḃ aon ainm aṁáin ar an iomlán di ċoṁ fada siar agus a téiḋeas an seanċas. Gaillia a ḃíoḋ mar ainm uirṫi anallód—le linn Ṗádraic naoṁṫa agus roiṁe sin. An Ḟrainnc atá mar ainm inḋiu uirṫi.

I gcroiḋe na tíre seo tá mar ḃeaḋ croiḋeaċán cruaiḋ sean-ċarraigreaċa, .i. Meall an Láir—Bolcáin Óiḃeirn istiġ ann mar ḃeaḋ teine ċoigilte, ⁊ ar an taoḃ ó ḋeas díoḃ na Ceiḃeanna (.i. na Dromanna); don taoḃ ó ṫuaiḋ cnuic Morvan ⁊ na Côtes d'Or, áit a mbíonn na fíneaṁna órḋuiḋe orṫa insan ḃfóġṁar, ⁊ árdán Langres taoḃ ṫuas díoḃ sin arís. Tart timpeall ar an daingean seo sa lár tá maċairí torṫaṁla—páirceanna, coillte, gleannta. Ar an taoḃ ṫiar ó ṫuaiḋ tá aḃanntraċ sruṫa Séine ⁊ a coda cumraċán—an aḃanntraċ i n-a ḃfuil Párai, príoṁ-ċaṫair na tíre, suiḋte, ag cumar na Séine ⁊ na Marne. San aḃanntraiġ ċéadna, idir Párai ⁊ an ḟairrge, tá Rouen, caṫair Jeanne d'Arc ⁊ caṫair an ċadáis. Le Muir nIoċt atá béal na haḃanntraiġe sin. An bealaċ céadna a ġluaiseas an tSomme. Ar an taoḃ ṫiar, isteaċ go Cuan na Bioscáine ar an Aigéan Atlantaċ, tá aḃanntraċ na Ligeire an aḃainn is fuide sa ḃFrainnc, a ḃfuil Tours ⁊ Orleans suiḋte ar a bruaċ ⁊ Nantes ag a béal. Ar an taoḃ ṫiar fós, níos fuide ó ḋeas, tá aḃanntraċ Acuitáine, mar a dtagann an Garonne ⁊ an Dordogne le céile san inḃear a dtugtar an Gironde air, a ḃfuil caṫair Bordaoille suiḋte air. Eatorṫa sin ⁊ aḃanntraċ na Séine tá ding tiuġ sean-ċloiċe ruaḋ-ġainiṁ (i gcosaṁlaċt le sléiḃte Ċúige Muṁan) .i. Breatain na Frainnce. Is ar ċósta na Breataine atá Brest, príoṁ-ionad caḃlaiġ na Frainnce. Ar an taoḃ ṫoir ó ḋeas tá aḃanntraċ na Roḋáine ⁊ na Saône, ar nós caolḃóṫair idir sa Ceiḃeanna ⁊ Sliaḃ Alpa, ⁊ a béal leis an Muir Lárṫalṁan—bóṫar na Róṁa ⁊ an Oirṫir.

BÉASGNAIĠEAĊT ⁊ SAOITEAṀLAĊT NA GRÉIGE ⁊ NA RÓIṀE.

Is trí aḃanntraċ na Roḋáine a ṫáinig sibialtaċt na Gréige isteaċ i nGaillia Alltraċ (.i. Gaillia taoḃ ṫall den tsliaḃ). Marsillia nó Marsael, ag béal na Roḋáine, coilín Gréagaċ a ḃí ann. I n-aḃanntraċ na Roḋáine freisin a rinne na Róṁánaiġ a gcéad gaḃáltus ar an tír. Suas tríd (⁊ ní trí bearnaí baoġlaċa Sliéḃe Alpa) a ṫáinig arm ⁊ dliġeaḋ na Róiṁe. Tríd freisin a ṫáinig Creideaṁ Ċríost—trí Ṁarsael (a ḃfuil uaiġ Ṁáire Ṁagdalén ar ṡléiḃ i n-aice leis) ⁊ Lión (nó Luġdún .i. dún Loġa, .i. Dia gréine na gCeilteaċ) san áit a raiḃ Irenaeus naoṁṫa i n-a easbog ⁊ luaiḋtear fós é mar ṗríoṁ-ċaṫair eaglasaċda na Frainnce. Isteaċ annsin freisin a ṫáinig eiriceaċt na nua-Ṁanicéaċ ón Doṁan Ṫoir sa meaḋon-aois—rud ar a dtáinig léir-sgrios na Proiḃeinse faoi'n taoiseaċ Normánaċ, Síomón de Montfort. Sa ngleann sin arís iseaḋ d'éiriġ an "dara Róiṁ" nuair a ċuir na Pápaí fúṫa ag Aviġnón 'sa gceaṫrú aois déag.

Ar an taoiḃ eile den tír, siad aḃanntraċaí na Séine, na Ligeire ⁊ na Garoinne a leig isteaċ na "Scotti" as Éirinn a ḃíoḋ ag creaċaḋ na Gaillia le linn sean-aoise Impireaċta na Róiṁe. Siad a ṫug bealaċ ina ḋiaiḋ sin do na nua-Scotti, Naoṁ Fursa, Naoṁ Columban ⁊ na misinéaraí eile do ċoinniġ lóċrann an léiġinn ar lasaḋ tréis léir-sgriosa na hImpireaċta. Nuair d'aimsiġ na mairnéalaiġ Róṁánaċa Doṁan Nua sa gcúigeaḋ céad déag, siad na haḃanntraċaí sin a d'osgail bealaċ do na Franncaiġ le dul go dtí na hIndiaċa Ṫiar, le Caṫair San Luġaiḋ do ḃunú ag béal an Mississipi ⁊ le n-a gcineaḋ, a gCreideaṁ ⁊ a dteanga a ḟágáil go dtí an lá inḋiu sa gcuid is sine ⁊ is siḃialta de na Canadás.

Tá mar sin, aġaiḋ na Frainnce ar an Doṁan Ṫoir ⁊ aġaiḋ na Frainnce arís ar an Iarṫar Órḋa. Sí an muineál is caoile 'san Eorraip í idir fairrge ġorm an tsoluis ⁊ fairrgí glasa na gceó.

FAD NA TÍRE.

Sgéal leiṫid na Frainnce go dtí sin.

Féaċ anois ar ḟad na tíre. Tá sí ar osgailt ar an taoḃ ó ṫuaiḋ. Níl, cuir i gcás, aon tórainn so-ḟeicse idir í ⁊ an Beilg. (Agus tú ag 'ul ar an traen ón ḃFrainnc isteaċ sa mBeilg ní ḃíonn ḟios agat go díreaċ cé an uair a ḃíos tú tar an tórainn.) Don taoḃ ó ḋeas, tá a druim, mar adéarfá, le múrṫa móra daingeana Sléiḃe Piréin. Eatórṫa tá tír saiḋḃir. Ar an áḋḃar sin, sí Gaillia—an tír is mó a ḃfuil an t-ainm úd "úr na gcat" .i. tír na ngaḃáltus tuillte aici mar is mó na gaḃáltais a rinneaḋ uirṫi ná ar Éirinn, is mó fós ná ar Tuaisceart na hEadáile. Ón Tuaisceart ⁊ ón Aisia tagaḋ luċt déanta na foiréigne, ina gcineaḋ i ndiaiḋ ciniḋ, isteaċ 'sa tír, ⁊ a ḃfurmór ní ḋeaċaiḋ tar Sliaḃ Piréin ó ḋeas.

CINEAḊAĊA NA FRAINNCE.

Ní bréag mar sin a ráḋ gurb í an Ḟrainnc "crosḃóṫar an ċiniḋ daonda." Ar nós na h-Éireann d'imir an Ḟrainnc draoiḋeaċt a dúṫċais ar a luċt gaḃáltuis uilig.—Aċ san am céadna, tá lorg na ngaḃáltus innti freisin. Bíoḋ is naċ ḃfuil tír eile san Eorraip i n-ar láidre spiorad na náisiúntaċta—agus éirġe i n-áirde náisiúntaċta—san am céadna, doṁan beag atá i gcúigiḃ na Frainnce. Tá Eadáil beag léiṫi féin i Nice ⁊ sa bProiḃeans. Tá dá Spáinn aici ar an dá taoḃ de Ṡliaḃ Piréin, mar a ḃfuil bealaċ idir sliaḃ ⁊ fairrge. Ar an taoḃ ṫoir, i Roussillón tá cuid den Ċatalúin. Ar an taoḃ ṫiar, tamall gearr as Lourdes, tá talaṁ na mBiosc. Sa Breatain Laḃartar fós teanga Ċeilteaċ, "deirḃṡiúr" do Ḃreatainis na Breataine Bige ⁊ "-col ceaṫair" don Ġaeḋilge. Tá ainm na Loċlannaċ fós ar an Normainn. Laḃartar Pléimionnais i bFlóndras na Frainnce. Tá cuimne na sean-Ḃurgúine agus Impireaċta Ṡéarlais a Cúig i bFráins-Cómté, an cúige i n-a ḃfuil Lucseuil Ċolumbáin. Laḃartar Gearmáinnis, nó canúnaċas dí, i n-Allass, taoḃ ṫall de ṡléiḃtiḃ isle na Vosges atá idir gleann na Moselle agus gleann an Réin.

AN CROSḂÓṪAR.

Is maiṫ a ṫuigeas na Franncaiġ an ḃuntáiste atá aca ó ḃeiṫ ag an gcrosḃóṫar. Bíonn rinnce ag an gcrosḃóṫar, ar ndó. Bíonn tráċtáil ann freisin. An Ḟrainnc an tír a ḃfuil an córus canáilte is fearr san Eorraip innti. An ċuid íseal de na h-aiḃneaċaiḃ móra uilig atá sa ḃFrainnc tá siad iontaistealta le haġaiḋ bád mór, ⁊ tá an ċuid uaċtaraċ dá gcúrsaiḃ snaiḋmṫe le céile le canáiltiḃ. Tig le duine dul ar bealaċ uisce trasna na Frainnce ón tSéin go dtí an Rían nó ón Aigéan Atlantaċ go dtí an Muir Lárṫalṁan.

TORṪA.

Tá toraḋ an Deisceirt ⁊ toraḋ an Tuaisceirt, toraḋ na sléiḃte ⁊ toraḋ an ṁaċaire le fáil i measg réigiún na Frainnce. Ar ṫaoḃ na Mara Lárṫalṁan tá figí, oráistí ⁊ crainn ola, ⁊ tá crainn maoldearg a ċoṫuiġeas na seiriceáin. I ngleann na Garoinne fásann tobac ⁊ arḃar buiḋe. I lár na tíre fásann na caora fíneaṁna as a ndéantar fíonta na Frainnce. Ċuile áit ar fud na tíre nuair a ḃíos an talaṁ feiliúnaċ fásann cruiṫneaċt ⁊ coirce. I mBreatain na Frainnce ⁊ sa Normainn bíonn coirce ⁊ eorna, ⁊ ubla as a ndéantar suiġdar nó fíon-uḃall na Breataine. Sa taoḃ ṫiar ó ṫuaiḋ fásann arḃar ⁊ biatas. 'Sa talaṁ árd, ⁊ arís is na "Landes" (talaṁ íseal fliuċ i ngleann na Gironde) tá coillte móra, as a ḃfáiġtear áḋḃar teineaḋ, roisín, ⁊ áḋmad le h-aġaiḋ tráċtaála.

Tugann na coillte atá ar an talaṁ íseal sin sa nGironde fásgaḋ don talaṁ is fuide ón ḃfairrge rud a ċaḃruiġeas go mór leis an talaṁuíoċt.

MIANRAĊA.

Maidir le mianraċaiḃ, tá gual i ndúiṫċe Lille sa taoḃ ó ṫuaiḋ, ⁊ freisin timpeall ar San Etienne i ngleann na Roḋáine ⁊ ag Le Creuzot—áit a ndéantar ráillí ⁊ sgruíngí na mbóṫar iarainn—sa ngleann céadna. I ngoireaċt ḋo na háiteaċaiḃ sin tá iarann le fáil freisin. Ag San Etienne tá an gual ⁊ an t-iarann taoḃ le taoḃ. Fáiġtear salann as uisge guirt na fairrge ag Cuan na Bioscáine ⁊ ar ċósta na Mara Lárṫalṁan.

PÁRAÍ NA FRAINNCE.

Is minic adeirtear gurb ionann Párai agus an Ḟrainnc. Agus, bíoḋ is naċ fíor é sin ar fad, is mó i ḃfad an ḃaint atá ag Párai le saoġal na Frainnce ná mar atá ag príoṁċaṫair ar bit eile le saoġal a tíre féin. Is i gcroiḋe na tíre, tá Párai i n-uaċtar gleanna na Séine ⁊ gan é ró-ḟada ó ġleann na Roḋáine a téiḋeas síos go Marsael. Má ḃreaṫnuiġeann duine ar léarsgáil na mbóiṫrí iarainn feiceann sé go dtagann bóiṫrí iarainn na Frainnce le céile i bPárai, ⁊ ní hiad bóiṫrí iarainn na Frainnce aṁáin aċ cuid ṁaiṫ de ḃóiṫre iarainn na h-Eorpa uilig.

Ní hiongnaḋ 'dá ḃríġ sin go ḃfuil rian na Frainnce—⁊ fiú aṁáin rian Ṗárai—le feiceál ar ċuile tír san Eorraip. Go dtí an Ḟrainnc a ċuaiḋ Columbán ⁊ misinéirí eile as Éirinn le creideaṁ ⁊ léiġeann a ċraoḃ sgaoileaḋ. Annsin freisin a ċuaiḋ na mic léiġinn as Éirinn le scolaiġeaċt fáil le linn na géirleanaṁna, agus na Gaeḋil boċta óga le troid—ar ḃeagán buiḋeaċais—insna ríoġaċta coiṁṫiġeaċa. Amaċ as an ḃFrainnc, idir an dá linn sin, a ṫáinig na Normannaiġ a ċuir cuid ṁaiṫ d'Éirinn faoi n-a smaċt ⁊ a ḟásaiġ i na ḋiaiḋ sin "na Gaeḋil féin le Gaeḋealaċas." Tá a rian siúd i nar measg inḋiu fós. Focla Fraincise, cuir i gcás, "gasúr" ⁊ "páirce," 'sa gcaoi is go mbímiud sgaiṫte ag cainnt, i ngan ḟios dúinn féin, cois-focail den Ḟraincis úd a fuaireamar ag an gCrosḃóṫar.

PÁDRAIG ERIC MAC FINN.

TUILLEAḊ ÁḊḂAR LÉIĠTEÓIREAĊTA FAOI'N ḂFRAINNC:—

Caitlín Nic Gaḃann: "Tír-eólas na hEorpa" (Coṁluċt Oideaċais na hÉireann) leat. a 15.

"An Sguab": Saṁain ⁊ Nodlaig 1923: "Náisiún Beag Beo" (Na Barcaiġ).

"An Stoc": Feaḃra 1929: leat. a b, "Ceist na Teangan san Armaic" (Breatain na Frainnce).

"An Stoc": Deireaḋ Fóġṁair, Saṁain ⁊ Nodlaig, 1928: "Ar dTír" (aistriú a rinne "An Beirneaċ" ar ċuid de leaḃar Émile Souvestre, "Feallsaṁ faoi Ṡlinn an Tiġe."

"An Stoc" Iúl 1928, leat. a h-l, "Cúrsaí a ntSaoġail. Ins na Canadás-Franncaiġ agus Sasanaiġ."

"Colomba" (Litreaċa "Róṁánaċa"), sgéal faoi Ċorsica a d'aistriġ Cormac Ó Caḃlaiġ (as an ḃFraincis. (Ó Fallaṁain 1929.)

"Scéal Anama" (Beata Naoṁ Treasa, bean rialta 'sa Normainn) a d'aistriġ an t-Aṫ. Benedict, O.D.C.

"Gearrḃaile" 1929; dá alt faoi Lourdes.

"An Branar," Iml. II., Uiṁ. I., Luġnasa 1920. "Tartarin sur les Alpes" (Cúnntas ar ursgéal a ḃaineas le deisceart na Frainnce).

Clúid Eoġainín

A ċáirde beaga,

Go raiḃ maiṫ agaiḃ uilig de ċionn na litreaċa deasa a ċuir siḃ ċugam le cúpla mí anuas.

Leis an ḟírinne a ráḋ agus a ráḋ go cneasta ní raiḃ am agam mórán cainnte a ḋéanaṁ liḃ ó ṡoin.

Ḃí mé sé seaċtṁainí sa mbaile ón sgoil aċt má ḃí féin ḃí rud le déanaṁ agam.

Ní ḃíoḋ Deaid sásta gan mé taḃairt amaċ sa móinféar ag sáḃáil féir agus ag cuidiuġaḋ leis na cocaí a ḋéanaṁ. Ba ċuma liom sin le h-uair ḃreaġ aċt le h-uair ḃriste is gránda an rúd ḃeiṫ ag pléiḋe le féar. Ṡíl mé go ḃfágfaḋ sé sa mbaile mé an lá a ġortuiġ mé mó ċos agus mé ag casaḋ súgáin dó.

Ag cúlaċan a ḃí mé agus mé ag casaḋ an t-súgáin ar mo ḋiṫċeall nuair a ḃris sé in a lár agus siar liom i ndiaiḋ mo ċúil ar an talaṁ gur gearraḋ mo ċolpa ċlé faoi ḋris. Aċt ní raiḃ truaġ ar biṫ ag Deaidó ḋom. Faitċíos a ḃí orm go dtiuḃraḋ sé grioráil dom agus an cuṫaċ a ḃí air.

Nuair a ḃíos buaċaillí ag sgríoḃaḋ ċugam-sa ní ceart dóiḃ ḃeiṫ ag imirt cleasanna orm mar rinne an gasúr sin as an Forbaċa an lá ċeana.

Ḃí muid go léir Deaidó agus Mam, Colm agus Ḃriġín agus mé féin ar ndóiġ ag an dinnéar an lá ċeana nuair a ṫáinic buaċaill an ṗosta ċuig an doras le beart mór leitreaċa agus "Eoġainín na nÉan" a ḃí ar ċuile ċeann acu. Ḃí áṫas orm féin nuair a ċonnaic mé an t-ualaċ breaġ a ḃí aige. Trí cinn déag agus trí sgór ar fad a ḃí aige.

Ṫóg mé uaiḋ iad agus ṫug mé faoi deara go raiḃ boisgín beag aṁáin orṫa. Sin é an boisgín a ċuir an caipín bán orm sa agus nuair a ċloisfe siḃ go léir faoi beiḋ fonn oraiḃ dul siar agus "Tuirne Ṁáire" a ṫaḃairt dón ġasúr a ċuir ċugam é.

Muna ndéanann na gasúir é cuirfe na cailíní béasaí ar an ngasúr sin coṁ-siúr-ailte agus tá gob ar ganndal.

Naċ gcuirfiḋ a ċailíní?

"Cuirfiḋ go cinnte."

Ḃfuil ḟios agaiḃ céard a rinne sé?

Mura ḃfuil beiḋ ḟios agaiḃ anois é.

Leag mé na litreaċa i leiṫ taoiḃ agus ṫosuiġ mé ar an mboisgín a ḟosgailt.

Ṡin gaċ duine tart timċeall an ḃuird ċugam ag breaṫnuġaḋ céard a ḃí agam. Ó a ċailíní cé ċaoi an innseoċa mé ḋíḃ é?

Cogarsaiḋ i leiṫ ċugam go n-innsiġe mé go bog íseal é.

Ḃí Luċ Ann.

Istiġ léiṫi ḃí nóta beag gearr

"Cuir na deiċ sgilleaċa ċugam-sa má 'sé do toil é."—Míċeál Mac Conġaoile. "Mí-aḃa, mí-aḃa." An cat ba ṫúisge a laḃair agus léim in áirde ar mo ġualainn.

Laḃair Deaid sreisin.

Le Mam a laḃair seisean. "Sin í an sgoláireaċt againn anois" adeir sé "Taḃair ḋom iad sin" adeir sé.

Ṫug mé ḋó na litreaċa.

Ní ḟaca mé ó ṡoin iad.

Na Forbaċa ba ċionntaċ leis go léir.

Tá mé cinnte naċ leigfe an Cnoc leo é mar ċleas.

Agus céard déarfas Maġ Cuilinn nuair a ċloisfe siad faoi.

Níor ġeall mise deiċ sgilleaċa d'aon duine ar luiċ aċt ar AISDE FAOI LUIĊ agus anois tá na h-aistí go léir ag Deaidó agus ní ṫiuḃraiḋ sé dom iad.

Sgéal eile ḋaoiḃ a ċáirdí. Ṫáinic leitir indiu ó Fear an Stuic ag ráḋ naċ gcuirfe sé duaiseanna airgid ar biṫ ċuig aon duine feasta aċt leaḃra. Tá an ceart aige sílim féin, mar b'ḟéidir go gcoinneoċaḋ ḃur n-aṫaireaċa an t-airgead oraiḃ díreaċ mar ċoinniġ Deaidó na leitreaċa orm-sa.

Aċt tá aon t-sásaṁ aṁáin agaiḃ, go ḃfuil na duaiseanna ann go fóill.

Comórtas Nuaḋ.

Sgríoḃ litir ċugam ar ċeann aṁáin de na h-aḋḃair seo:

1. Turas i mbáḋ.
2. Lá ar aonaċ.
3. Lá ag bualaḋ arḃair.
4. An ḃaḃóg.

Mise ḃur gcara,

"Eoġainín na nÉan."

Minic a ṫéiḋmuid faoi'n gcoill úd ṡiar ar ṫaoiḃ an ġleanna ag cuarduġaḋ nead éan tar éis teaċt aḃaile ón sgoil. Is deacair teaċt ar ċuid de na neadraċaiḃ ann mar is ar na crannaiḃ is áirde agus is luġa craoḃ atá siad déanta.

Insna sgeaċa aitinne a ḃíos nead ag an smólaiġ agus ag an lon aċ is deacair ṫeaċt ar nead an ṗréaċáin nó ar nead an ċuilm. Ḃíonn siad ró-árd suas.

An tráṫnóna seo ḃí muid ag siuḃal go réiḋ ⁊ go ciúin ag déanaṁ ar nead Ċuilm nuair a ċuala muid an sgréaċaḋ agus an ġrágail in áirde san spéir.

Céard a ḃí ann aċ an seaḃac agus ċúig cinn de ṗréaċáin 'na timċeall agus iad dá leanaċt agus dá ṗiocaḋ gaċ uile am ar ḟéad siad seans ḟaġáil air.

"Ṡíl mé naċ mbacann an seaḃac leis na préaċáin agus tuige mbíonn siad dá leanaċt" arsa Colm le Sean-Ṁaitias.

"Ḃíonn fáṫ le ċuile ṡórt rud" arsa Sean-Ṁaitias aċ is minic naċ mbíonn ḟios ag daoine faoi.

"Ní ḃacann an seaḃac leis na préaċáin aċ ar a ṡon sin bíonn gráin mór ag an bpréaċán ar an seaḃac."

Suiḋiḋ síos annseo faoi'n gcrann seo go n-innsiḋ mé ḋaoiḃ cé'n fáṫ" arsa Sean-Ṁaitias.

Ḃí stumpa de ċrann i n-aice linn agus ṡuiḋ sé féin air sin agus luiġ muid-ne tart air ag fanaċt go mbeaḋ an píopa dearg aige. Ní féidir le Sean-Ṁaitias sgéal ar biṫ innseaċt go mbíonn an píopa 'na béal aige agus bíonn sé an-ḟada dá líonaḋ agus dá ṗacáil agus dá ḋeargaḋ nuair a ḃíos sgéal maiṫ le h-innseaċt aige. Minic a ṡíl mé féin gur ag cumaḋ an sgéil a ḃíos sé an ḟad agus ḃíos sé ag pléiḋe leis an bpíopa céadna.

Faoi ḋeire ṡín sé cos an ṗíopa i dtreo an ṗréaċáin a ḃí na ṡuiḋe ar ġéig i n-aice le n-a nead agus ar seisean:—

"Fadó ḃí an préaċán cráiḋte sgóllta dóiġte ag an seaḃac a ġoideaḋ na gearr-caiġ óga a ḃíoḋ san neid aici."

Ní raiḃ aon ṁaiṫ di ḃeiṫ ag breiṫ uiḃeaċa agus dá n-gorraḋ mar ní túisge ḃíoḋ siad gorṫa aici ná ṫigeaḋ an seaḃac an ḟad agus ḃíoḋ sí ag cuarduġaḋ biḋ ḋóiḃ agus nuair a ṫigeaḋ sin aḃaile leis an mbiaḋ ḃíoḋ an nead folaṁ agus na gearrcaiġ boċta iṫte ag an seaḃac.

D'ḟéaċ sí 'ċuile ċleas le h-iad a ṫarrṫáil aċt ní raiḃ aon ṁaiṫ ḋí ann.

Rinne sí an nead insna sgeaċa geala agus insna tosa aitinne aċ ní raiḃ maiṫ ḋí ann. Fuair an seaḃac an nead agus d'iṫ sé na sgalltáin.

Aċ ba ċríonna an t-éan an préaċán an uair sin féin agus is críonna go fóill agus ċuiṁniġ sí ar ċleas eile. Ċuaiḋ sí agus laḃair sí go deas blaḋarḋa leis an seaḃac agus an sise:

"Is críonna ciallṁar an t-éan ṫusa agus ba ṁaiṫ liom tú ḃeiṫ i ḋ'ṁáṫair ḃaistiḋe ag mo sgalltáin" ar sise.

"Ḃeiḋ mé 'gus míle fáilte tuige naċ mbeinn?" ars an seaḃac.

Mar sin ṫárla go raiḃ an seaḃac 'na máṫair ḃaistiḋe ag sgalltáin an ṗréaċáin aċ nuair a ḃí sí ag imṫeaċt duḃairt an préaċán leiṫe naċ mbeaḋ sé ceart iad iṫe.

"Tá go maiṫ" ars an seaḃaċ "aċ cé'n ċaoi an mbeiḋ aiṫne agam orṫa?"

"Is éasga sin" ars an préaċán, "is iad na sgalltáin is deise sa doṁan iad, agus mar sin ní féidir duit dearmad a ḋéanaṁ.

"Tá go maiṫ" ars an seaḃac. "Ḃeiḋ aiṫne agam orṫa." Lá ar na ḃáraċ, ġaḃ an seaḃac amaċ ag iarraiḋ a dinnéir. Ċonnaic sí luin óga agus smólaiġ óga aċ ḃí siad go léir ċoṁ h-áluinn sin gur iompuiġ sí uaṫa gan iad iṫe.

"Is leis an bpréaċán iad seo go cinnte" ar sise léiṫi féin "mar is áluinn na sgalltáin iad Dia dá mbeannaċaḋ agus níl sé ceart cóir ná féaráilte iad iṫe tar éis an geallaḋ a ṫug mé dá máṫair indé."

Ċuarduiġ sí an ċoill go tráṫnóna aċ ní ḃfuair sí blas le n-iṫe.

Ṁéaduiġ ar an ocras aici aċ b'éigin dí dul a ċodlaḋ 'na troscaḋ.

Lá ar na ḃáraċ rinne sí an rud céadna aċ ní ḃfuair sí tada.

An tríoṁaḋ lá ṫáinic sí ar ál an ṗréaċáin agus nuair a ċonnaic sí na sgall-táin gránda ⁊ na sgrugaill ḟada orṫa agus na guib leaṫana buiḋe orṫa agus na craosa dearga fosgailte acu d'iṫ sí ċuile ċeann acu mar ní raiḃ ḟios aici gurḃ iad a clann ḃaistiḋe féin iad cos ar biṫ.

Nuair a ṫáinic an préaċán aḃaile ḃí an nead folaṁ roimpí arís. Ṡíl sí ar dtús gur ag foġluim eiteallṫa a ḃí siad agus ċuarduiġ sí ṡuas agus ṫíos aċ ċinn uirṫi iad ḟaġáil. Faoi ḋeire ċonnaic sí sláimín cleiteaċa ar an talaṁ agus annsin ċonnaic sí na cársnáin cnáṁ a d'ḟág an seaḃac 'na ḋiaiġ.

Leis sin ṫáinic olc mór ar an bpréaċán agus ġaḃ sí amaċ ag iarraiḋ an t-seaḃaic.

Nuair a fuair sí í leiġ sí grág mór airtí agus aduḃairt "Is deas an ṁáṫair ḃaistiḋe ṫusa! a ġeall dom naċ ndéanfá doċar do mo ṗáistí agus a d'iṫ iad nuair a fuair tú mo ḋruim iompuiġte."

"Tú féin ba ċionntaċ" ars an seaḃac. Duḃairt tú go raiḃ do sgalltáin ar na gearrcaiġ ba deise sa doṁan aċ na rudaí a d'iṫ mise b' iad na rudaí ba gránda ar leag mé súil orṫa ariaṁ iad.

Leis sin léiṁ an préaċán ar a ċorp agus d'ionnsuiġ sí an seaḃaċ aċ d'eiteall sí sin suas sa spéir agus d'imṫiġ sí slán uaiṫi aċ am ar biṫ ó ṡoin ḟeicear an préaċán an seaḃac leanann sí í agus ruaigeann sí ar an gcoill amaċ í."

Stop Sean-Ṁaitias.

Ḃí an píopa as. Ṫuas ar ġéig an ċrainn áird ḃí trí cinn de ṗréaċáin óga. Anonn uaṫa ḃí an ṁáṫair agus a druim linn aċt ḃí ḟios againn go raiḃ sí ag éisteaċt le Sean-Ṁaitias i ngan ḟios dó

"Tá siad i ndon imṫeaċt" arsa Colm

"Tá" ars an sean-ṗréaċán.

EOĠAINÍN NA N-ÉAN.

Aillín Caṫarmáin

(Ar lean. o leath a 3).

gaoil atá agam, go raiḃ sé beó slán is go ḃfeicfinn arís é lá éigin."

"Aċ níor ṫáinig an lá sin fós," arsa an Captaen de ṗreiḃ is é a' breaṫnú ar aġaiḋ an ḟir ṁóir.

"Ḃal, a Ċaṫarmánaiġ, de réir mar ḃí an t-am a' sleaṁnú ṫart ḃí a' méadú ar an mbuaiḋirt agus an imniḋe orm go dtí go dtaḃarfainn a raiḃ agam aċ a ḟaġáil amaċ an beó nó marḃ do mo ḋrioṫáir agus má ba ḃeó é ṫaḃairt arais aḃaile arís. Ṫoisiġeas a' cur a ṫuairisge ṫall 's i ḃfus agus is dá ṫoraḋ sin a cuireaḋ do leitir-se ċugam. An tuairisg a ḃí agatsa air ḃí sé ṁaiṫ go leór ċoṁ fada is ċuaiḋ sé mar ċruṫuiġ sé a raiḃ Seoirse beó aċar gearr ó ṡoin. Aċ ní ḋeaċaiḋ sé sáṫaċ fada mar ṫuairisg, agus le sgéal fada a ḋéanaṁ gairid, ṡocruiġeas ar ṫeaċt amaċ annseo dá ṫóruiġeaċt mé féin agus is cneasta a rinne an Captaen Gud annseo é, ṫáinig sé liom."

"Ṫánag," arsa an Captaen, "gan tada eile ḃeiṫ le déanaṁ agam, tá's agat. Mé caiṫte amaċ ag Tiġearnaí an Caḃlaiġ le bás ḟaġáil ón ocras ar leaṫ-ṗáġ. Agus anois, a ḋuine uasail, b'ḟéidir go n-innseóċtá ḋúinn a ḃfuil ar eólas agat nó an méid a ċuala tú faoi'n ḃfear sin Oe Neaḋ."

"Bealaiġ"

Seo mar a ṫarla.

"Maire! ce'n ċaoi ḃfuil do ḋeirḃṡiúrra a ḋéanaṁ i Meirioċá, a Maoileaċ Lainn?" Sin é d'ḟiafruiġ Micilín Ó Flaiṫeartaiġ ḋíom lá ar caraḋ liom é ar aonaċ Ḃaile an Róḋa.

"Maiṫ go leor mar rin," arra mise. "Sé'n fáṫ ar ḟiafruiġ mé ḋíot é, tá mé a' ḃraṫ ar ḃreaṫnuġaḋ amaċ ḋom féin, 7 ḋeaman ar mó ná maiṫ a ṫaiṫniġear na cailíní tá tímċeall na háite reo na tímċeall Ḋroimín liom. Agus dar m'focal duit nar ṁaiṫ liom bean ċoiṁṫiġeaċ ṫaḃairt irteaċ aċt an oireaḋ. Ar bealaċ eicint rmaoiriġear ar Ḃriġid reo agaiḃ-re, 7 d'iarrfainn ort an ċéad uair eile beiḋear tú rgríoḃ ċuici, fiafruiġ ḋi, ḃfuil aon ċuiṁniuġaḋ aici bualaḋ faoi'n raoġal fór. Baḋ ċeart go ndéanfaḋ rí bean tiġe ċríonna, ċéilliḋe 'réir na mbliaḋan tá caiṫte ṫall aici."

"Sgríoḃann rí breaġ céilliḋe, ar ċuma ar biṫ," adeirim-re, ar ṁoḋ nar ṫugar móran uġaċ ḋó.

Lé rgéal fada ḋéanaṁ gearr, rgríoḃar ċuici, 7 d'innriġear di go raiḃ Micilín 'na ṫunónta, ṫe, ṫeolaiḋe, rgata breaġ beiḋṫeaċ aige, 7 priobán maiṫ talṁan. Ar ndóiġ níor ḋearmadar an teaċ dear, ceann rgláta, rinne ré tá bliaḋain ó foin, ná na croiṫe ḃí 'na tímċeall. Ḋúḃrar léiṫe gur ṁaiṫ linn iad ḟeiceál pórta, tá dtaiṫniġeaḋ ré leiṫe, aċt ḋeaṁan ar ċeapar go dtaiṫneoċaḋ.

Níorḃ' ionġantaiġe liom an rneaċta dearg, ná nuair fuairear litir uaiṫe, ag ráḋ gur ċaiṫ rí ruar an obair ḃí aici tiġ Ḋúlop, 7 go raiḃ rí a' reolaḋ análl, ag breaṫnú ar Micilín -'r ar a ġaḃaltar. Ḃail! leagfaḋ puṫ do m'anáil mé!

Mar ar ṫaiṫniġ an beirt rin lé na ċéile ní lá go maidin é. Ċeap an cailín reo a'inne gur béimneaċ, d'fear breaġ ṡubrtainntaṁail a ḃí in Micilín Ó Flaiṫeartaiġ 7 maidir leirean, mo ḋuine boċt, nuair ċonnaic ré Ḃriġidín d'eirriġ a ċroiḋe 'mbarr a ċluaire.

M'anam féin anoir go mbaḋ dear an cailín beag í, le na rlipéirí rál áird, 7 a cúl piocṫa, bearrṫa, creidim, adúḃairt ré féin a ḃí ré. Aċ an rud a ċuir náire an doṁain orm féin ḋeaṁan falaċ dá cuid éadaiġ ḃí teaċt anuar ṫar ċupáin a glún! Tá nóra do'n trórt rin ceart go leor ag cailín beag óg; aċ ḃí fior a'amra, 'r baḋ ċeart go mbeaḋ fior ag Micilín é ċoṁ maiṫ, naċ ḃfeicfeaḋ rí deiċ mbliaḋna ficeaḋ go deo, ná ċuig bliaḋna déag ir fiċe aċt an oireaḋ. Ḋúḃrar rin le Micilín, aċt ḃí an fear boċt ċoṁ mór i mbarr a ġeálltaí, ir gur b'éir'o dúḃairt ré rud eicint 'dtaoḃ an pórta. Mar rin tuigeann tú nar ḟeill domra cur ċuca ná uaṫa.

Ḃí bealaiġ leiṫe, adeirim leat, leagain amac ḃaoireaṁla, óinreaṁla. Ċaiṫfeaḋ cailín aimrire beiṫ aici, rin é dúḃairt rí liom, lá aṁáin dá raḃamar ag riuḃal na talṁan i nDroimín.

"Ag an diaḃal go raiḃ do ċailín aimrire!" arra mise, "cén bean feilméara in d'eolar ḃfuil cailín aici?"

"Beiḋ cailín a'amra," ar rire.

Ḋeaṁan focal a d'ḟan a'am féin lé raḋ.

Ḃí rlám maiṫ airgid ráḃailte ag Ḃriġidín an fad ir ḃí rí tall, 7 d'iarr rí ar Peigiḋ, mo bean-ra, teaċt léiṫe go Tuaim le níóṫe ċuir i dtoll a ċéile i gcoṁair na bainnre. Nuair ṫáinig Peigiḋ aḃaile tṫaṫnóna, rí ḃí ċrí na ċéile, "ḋeaṁan blar ciallṁar, ná úráideaċ," adeir rí liom féin, "ċeannuiġ rí i rud an lae, ḋeaṁan péire bróg árd, ná an pháirgín féin. 'Ní féidir," 'ra mise, 'gur gúnna ríoda beiḋear ort ag bleagan na bó.' 'Naċ ndéanfaiḋ an cailín an obair rin?' rin é an freagra fuair mé. Ní raiḃ ann aċt an cailín annro 7 an cailín annrúd. Go ḃfeaċaiḋ Dia ar Micilín Ó Flaiṫeartaiġ, mar ré tá fáġail na ruaróiġ do ṁnaoí."

'Réir an méid rin ċuirear Micilín ar a aireaċar airír, aċt ḋeaṁan maiṫ ḃí ḋom leir. "Feicfiḋ tú go mbainfiḋ mise ceart airdi," rin é raiḃ do ḟáram le fáġáil a' amra do ḃarr mo ċuid amaḋántaċta.

Ar ċuma ar biṫ, ḃíodar go praiḋinneaċ ar a ċéile, 7 ċroċ ré leir í go Ḃóṫar na Tráġa, ar feaḋ reaċtṁaine, 'réir an pórta, 7 ainrin ṫáimigeadar ar air lé cur fúṫa i n-Droimín.

Sin é an tám ar ṫoraiġ an raic. Ní raiḃ fior a'am féin ar ṫada, no go ndeaċar ar cuairt ċuca i gceann míora nó mar rin. Ḃí cuma ċráiḋte, ċéarta ar mo ḋuine boċt.

"Cé'n rórt bean tiġe i Ḃriġidín rin agaiḃ-re cor a' biṫ?" ar reirean, go fearġaċ, "ní'l rí ndan bó ḃleagan, níl rí ndan poitín fataí ḃruiṫ, gan traċt ar ḃroċán, rí an bean oidre ir dona í dá ḃfacar riaṁ!"

"Tá rí 'na mnaoí ṡlaċtṁar," arra mise 7 tá rúil aici go ḃfuiġiḋ tú cailín aimrire lé cuidiuġaḋ léiṫe."

"B'fearr liom a ḋul go tiġ a' diaḃail ar dtúr" an freagra fuairear ó Micilín, 7 é ag bruṫ le feirg.

Ḃuaileamar irteaċ. Ḃí an cirteanaċ mar ḃí rí, 'ċuile nid ṫrí na ċéile, 7 luaiṫ reaċtṁaine ar an teallaċ.

Ar ndóiġ ní raiḃ bean a' tiġe lé feiceál. "A Ḃriġidín cá'l tú? Seo é Maoileaċlainn. Ṫáinig ar cuairt 'ainm."

"Abair leir fanaċt nóimead, beiḋ mé ríor ar an bpoinnte a mbeiḋ mo ṡrón daiṫte a'am!" "Tar aniar ir fáġ braon tae ḋúinn," adeir Micilín faoi ḋeire, 7 é ag eirriġ craor-ḟearġaċ. Aniar léiṫe féin nuair ḃí rí réiḋ, 7 ní ḃéarfaḋ ramail ar biṫ ḋi aċt babóġ a ḃeaḋ ar ḟuinneoiġ riopa, lé na cuid rlipéirí rál áird, 7 cúilín dualaċ go mbaḋ ṁór an rólár a ḃeiṫ ag déarċaḋ air. Fuair rí an tae ḋúinn ar ċuma ar biṫ, aċt ó7 a leiṫid do tae! Nuair ḃíor ag imṫeaċt ḃuail ré féin ríor píora do'n ḃóṫar liom. "Céard a ḋéanfar mé ċor a' biṫ, cor a' biṫ," ar reirean, "tá an oireaḋ gnaoí do Ḃriġidín a'am, ir ḃí riaṁ, aċt ní'l ḟior a'am beirṫe ná beó, cé'n diaḃal gnoṫa ḃeaḋ do ċailín aici, rud na raiḃ ag mo ṁáṫair, ná ag aon ṁáṫair dá dtáinig ṁóṁam ariaṁ." "Baḋ ċeart duit taḃairt irteaċ di ar an gcéad dul ríor," arra mise, "mar caiṫfiḋ tú ġéilleaḋ da ḟaide go dtí é." "Creidim gur fior ḋuit an méid rin," arra mo ḋuine boċt, "act má ḟáġann rí an ceann ir fearr anoir, ḋeaṁan lá an fad ir ṁairfear mé naċ mbeiḋ an láṁ in uaċtar aici. Sin é ḃfuil uaiṫi, 7 rin rud naċ mbeiḋ aon ġlacaḋ a'amra leir, b'fearr liom bár fáġáil ar dtúr!" agus lorg ré mionn mór.

Níor ḃfada 'na ḋiaiḋ rin go dtáinig Ḃriġidín ċuġainne 7 í 'na baileaḃair, "cé'n fáḃ ar leig rib ḋom an pórad rin a ḋéanaṁ? nó cé'n fáṫ ar ḋúḃairt rib go raiḃ ré n'a ṫunónta ṫe, ṫeolaiḋe? ar ndóiġ ní'l bonn bán aige, aċt éileaṁ ag teaċt ar gaċ ceárd air. Indé ḃí Séamur Ó Caraoide ag éileaḋ airgid 7 ag bagairt orm-ra, nuair adúḃairt mé naċ raiḃ Micilín ag baile. Cúpla lá roime rin, ċuig Feiḋín Ó Caḋam an teanga ḋó, faoi naċ raiḃ ré 'ndan an méid ḃí amuiġ aige-ran d'íoc. Aċt céard a ṁarḃuiġear uiliġ mé," adeir rí, agus an deór ag bripeaḋ faoi na rúil, "tá an oireaḋ cion a'am air 'r naċ maiṫ liom é ḃeiṫ ċoṁ ruarać" "Ní ḃeaḋ ré ċoṁ ruarać dá dtugtá-ra, 'ċuile ṡórt ar a ċeart dó," arra mo bean-ra, "ar ndóiġ rí do ċuid óinreaṁlaċt' d'ḟáġ é mar tá ré. Ní iongnaḋ ar biṫ liom-ra, naċ ḃfaġann ré cailín duitre 7 é go dtí n-a ḋá ṡúil i ḃfiaċa. Ó naċ é ṁeall rinn go léir an ruarać́an bradaċ!" 7 ar ndóiġ ċonnaic mise go maiṫ an rniéideaḋ rinne rúil Peigiḋ.

"Dar a ṡon go naṫraḋċa a leiṫid lá mo Micilín boċt!" agus ṫoruiġ Ḃriġidín ag gol go leanbaiḋe, 7 ḃailiġ léiṫe aḃaile go Droimín.

Níorḃ ḟada 'na ḋiaiḋ reo gur ċuir Peigiḋ mé féin anon ċuca lé glac uiḃeaċa, ir mearġán ime, ir reo rúd, lé faiṫcíor go mbeiḋir i n-earnaṁ ḋáirírid. Níor'ḃ ionġnaṁ liom rearrać Saṁna, ná an t-aṫrú ḃí or mo ċoṁair, nuair ṡroiċ mé dearar na cirteanaiġe. 'Ċuile níḋ ċoṁ dear ċoṁ poinnteáilte 'r naċ bpiocaḋ ceart lán a guid ar leic a teallaiġ. Seo irtiġ Ḃriġidín, ag bruṫ 'r ag fuinnt, fáirġte ruar le na pháirgín, 7 plúr go h-uillniḃ uirri. Dar a' leaḃar go raiḃ an oireaḋ an-ḃaḋaḋ orm 'r gur ḟear mé ruar i láir an urláir.

"Tá tú ann, a Maoileaċlainn," ar rire, "aċt tá mé ró-ċruaḋóġaċ lé h-aġaiḋ reanċuir, tá ré ṫar ám na ba ḃleagan," 7 leir rin ċuir an cáca 'ran oiġean, 7 reo amaċ ċun an ċró í, agur ḃearfaḋ tú leaṫ a ḃfaca tú, ar raḋarc fáġail ar na ráilíniḃ ámo ag fáġáil a lorg ran bpuitiġ.

'S gearr a ḃí rí imṫiġṫe nuair a ṫáinig Micilín é féin irteaċ. Céard é do ḃaraṁail di anoir, a Maoileaċlain," ar reirean, ag taḃairt rúil-ḋearcaḋ 'na diaiḋ 'r ag déanaṁ meangaḋ gáire.

"Buaḋann ré ar a ḃfaca mé riaṁ," arra mise nó cé'n ċaoi ndearna tú é?"

"Ḃail tá mé ċoṁ boċt le lóḃ," ar reirean, "ag déanaṁ meangaḋ eile, "7 tá Ḃriġidín ċoṁ ceanṁail rin orm, 'r go mb'éigin di a cuid gaillmairiḋeaċt a ċaiṫeaṁ uaiṫi, 'r a ḋul ag obair ar a díceall."

"A muire! a ċluanaiḋe," adeirim-re 7 raċt gáirí do mo ḃualaḋ.

'S gearr go raiḃ rí féin ar air leir an mbainne, 7 reo amaċ mo ḋuine ag tógáil na gcaiṁnaí uaiṫi. A leiṫid do leanbaiḋeaċt ní ḟacar 'riaṁ!

Ṡuiḋeamar ċun tae 7 'r orm ḃí an t-ionġnaḋ go dteartóċaḋ cailín aimrire ó Ḃriġidín ir ċoṁ maiṫ ir ḃí rí féin i ndan 'aċ aon tróṫ a ḋéanaṁ.

'S iomaḋ gáirí rinne mé, nuair ḃíor dá innreaċt do Peigiḋ 'réir teaċt aḃaile ḋom, mar nar ṫaiṫniġ léiṫire go ḃfuiġeaḋ Micilín 'cuile ṡórt ar a ṁéir féin lé beartaiḋeaċt do'n tróṫ rin.

'S gearr go raiḃ rud ṫar ġáirí a'am, nuair reo irteaċ Ḃriġidín í féin. "Tá rí fáiġte a'am," ar rire, "Ara! cé h-í?" arra Peigiḋ. "Ó! Máirín Ní Conġaile, 7 tá baraṁail a'am naċ dtroċ ċailín í aċt an oireaḋ."

"Cailín aimrire!" arra mise do mo ḟearrać féin ruar. "Seaḋ, cailín aimrire go cinnte," ar' rire, go portṁail, "dúḃairt Micilín naċ ḃféadfaḋ ré ḃeiṫ ag breaṫnúġaḋ orm do mo ṡáṫruġaḋ féin ag obair, 7 naċ raiḃ ré aċt ag imirt clear, mar d'ḟeicfeaḋ i Sgéal, Ó! d'íorfaḋ ré ar cúl mo glaice anoir, ar nór laoí na bó," adeir rí go baoireaṁail.

"Beiḋ an focal deireannaċ ag na mnáiḃ," arra mise ag eirriġe le taiġeaḋ, ag greadaḋ amaċ 'r dá ḃfáġáil annrin.

Críoc.

An Beirt.

Ḃí Éireanrac ṫáll i Meirioċá uair agur ċaiṫ ré rgaṫaṁ maiṫ bliaḋanta ann. Buaileaḋ ríor tinn lá é Ḃí dá ċéad punt aige agur ċeap ré go mb'fearr ḋó é ċur aḃaile ċuig a ṁáṫair; ḃí doctúr agur bliġeadóir ar ṫaoḃ a leabṫa agur laḃair ré leó mar reo.

"Dá ṁaiṫ liom teaċtairteaċt a ċur aḃaile ċuig mo ṁáṫair aglr an dá ċéad reo."

"Ní ṫig leat rin a ḋéanaṁ," arr an doctúr, "mar tá céad punt agamra ort mar ġeall ar mo ċuid oidre."

"Agur tá céad eile uaim-re," arr an bliġeadóir.

"'Doile, tá go maiṫ," arr an fear-innireóċa mé ḋi go ḃfuair mé bár mar a fuair Críort, idir beirt ġadurḋe.

"Claiḋeaṁ na Lann' Guirm' ⁊ Fior Báir an Ainṡgeil"

Ḃí rin fad ó agus ir fad' ó ḃí; ḋá mbeinnṡe an uair rin ann, ní ḃéinn anoir ann; ní ḃéinn gan rgéal úr ná rean-rgéal agur níor ḋócaire rin ná ḃeiṫ gan aon rgéal.

Uaigneas.

Mar ḃí mac ríoġ i nÉirinn fad ó ann; ní raiḃ aoinne aige le cuṁlóḋar a ċongbáil leir aċ é féin agur a ḃuinne, ṫ'ṡin í a' ḃanaltra a ṫ'oil é.

Ceapann se Rún.

"Mo ḋona agur mo ḋoṫairne agur mo neart diṫ' i dtalaṁ liom gur lag claoiṫte an ruṫ le ráiṫ liom é go ḃfuil mé dubuaigneaċ annreo liom féin gan rliġe ar biṫ ar a' doṁan agam le cuṁlóḋar a ċongbáil liom." Rinne ré rmaointeaṫ go ndéanfaḋ ré urlár binne nó ailí imeaṙṫa ḋó féin agur go mba ṁór an cuṁlóḋar leir 'ḋul ag imirt ar an ailí. Ċuaiḋ ré amaċ an ṁaidin reo roiṁ am a ḃreicfarta. Ní raiḃ ré aon tamall ag imirt ar an ailí nuair adubairt:—"Ó a ṫiġearna ná a Ḋia, ḃfuil aon impeoir báire ra doṁan uile go léir ċóṁ breaġ liom?"

Agus tiġeann furtaċt.

Ar ḋearcaḋ ṫairir ḋó ċonnaic ré an Firín Ó Ċrúaiḋ na ḟearaṁ taoḃ ṫiar ḋe. "Go mbeannuiġe Dia ḋuit a Firín Ó Ċrúaiḋ" ar reirean 'an ḃfaca tú aon impeoir báire ariaṁ ċóṁ breaġ liom?" "Ḃail ó Ḋia ort, a ṁic an ríoġ," ar reirean 'ir tú an t-impeoir báire ir fearr a ċonnaic mé 'riaṁ." "Cia do ṁirneaċ a Firín Ó Ċrúaiḋ' ar reirean 'cluiṫċe a ḃeiṫ agad féin liom-" "Do hairí ḋíom' ar reirean, "gor-é an ċaḃair do ḟean-ḟear mar mire dul a 'dréim le gairgiḋeaċ ġ mar ṫura aċ go gcuirinn an liaṫróid amaċ agad agur naċ mór an cuṁlóḋar rin féin duit."

An cluiṫe ag mac an Ríoġ.

Ċaiṫeadar a n-áirde annrin ar ḟon na láiṁe irtiġ agur ṫuit an láiṁ irtiġ ag mac an ríoġ (nó ṫuit an ailí ar ṁac an ríoġ) agur níor ṫáiniġ ré amaċ go ḃfuair ré an cluiṫċe. "Deir do ġeara anoir a ṁic a' ríoġ" arr an Firín Ó Ċrúaiḋ.

"Cuirimre ṫura faoi ġeara' agur mórḋíomḋa na bliaḋna laoċ ir laige agur ir meaṫṫaiġṫe ná tú féin beiṫ a' bainnt do ċinn, do ċor agur do ċoiméid beaṫa díot rul a dtí ceann lae agur bliaḋna mara líona tú talaṁ m'aṫair uile áo léir leir na baṫa (ba: buaiḃ) bána breaca ir breáġaiṫṫe inr na reaṫ rioġaṫta'."

"Crom do ċeann' ar reirean. "Anoir a ṁic a ríoġ tóiġ do ċeann agur dearc uait ṫart ar ṫalaṁ d'aṫar uile go léir." Ḃí riad ann.

"Crom do ċeann arírt, a ṁic a' ríoġ' ar reirean. "Dearc uait arírt a ṁic a' ríoġ" ar reirean. "Cá ḃfuil na baṫa bána breacra," arra mac an ríoġ 'adubairt mire leat a ċuir ar ṫalaṁ m'aṫar?" "Má dubairt tura a gcur ann níor ḋubairt tú liom a ḃfáġáil ann." Sgar riaḋ annrin agur ċuaiḋ mac a' ríoġ irteaċ un a ṫiġe.

An dara cluiṫe.

Ní moiṫe ná d'éirġ an lá lá'r na ṁáraċ ná d'éirġ mac an ríoġ. Niġ ré a láṁa agur a éadan ċíor ré a ċeann d'iṫ ré a ḃreicfarta agur d'iarr ré ar Ḋia a ċur ar bealaċ a leara agur ċúaiḋ ré amaċ ag imirt ar an ailí. "A ṫiġearna, ná a Ḋia' ar reirean ná ḃfuil aon impeoir báire ar an doṁain uile go léir ċóṁ breaġ liom!" A ḋearcaḋ ṫairir ḋó feiceann ré an Firín Ó Ċrúaiḋ na ḟearaṁ taoḃ ṫiar ḋe. "Go mbeannuiġe Dia ḋuit' a Firín Ó Ċrúaiḋ" ar reirean. "Maireaḋ go mbeannuiġe Dia agur Muire ḋuit a ṁic a' ríoġ' arr an Firín Ó Ċrúaiḋ.

"A ḃfaca tú 'riaṁ a Firín Ó Ċrúaiḋ 'ar reirean 'aon impeoir báire ċóṁ breaġ liom?"

"Ḃail ó Ḋia ort a ṁic a' ríoġ' ir tú an timpeoir ir fearr a ċonnaic mé 'riaṁ."

"Cia an ṁirneaċ a ḋéanfá féin 'ar reirean cluiṫe a ḃeiṫ agad féin liom?"

"Ó ṫ'airí ḋíom' arr' an Firín Ó Ċrúaiḋ 'gor-é an ċaḃair do ḟeanóir boċt de mo ṡóirtra dul ag imirt le gairgiḋeaċ óg de do ṡóirtra aċ go mb'ḟéidir go gcuirinn an liaṫróid amaċ agad agur naċ mór an cuṁlóḋar rin féin duit?"

Ċaiṫeadar i n-áirde annrin ar ṡon na hailí agur ṫuit an ailí ar ṁac a' ríoġ agur níor ṫáiniġ ré amaċ go ḃfuair ré an cluiṫe. "Deir do ġeara anoir a ṁic a' ríoġ" arr' an Firín Ó Ċrúaiḋ.

"Cuirim ṫura faoi ġeara' agur mórḋíomḋa na bliaḋna laoċ ir laige agur ir meaṫṫaiġṫe ná tú féin beiṫ a' bainnt do ċinn. do ċor ⁊ do ċoiméid beaṫa díot rul a dtí ceann lae agur bliaḋna mara dtuga tú agamra an bean ir breáġaiṫṫe ra doṁan uile go léir agur gan a bainnt díom go bráṫ."

"Crom do ċeann a ṁic an ríoġ' ar reirean. "Tóiġ do ceann agur dearc uait i n-aġaid na gaoiṫe."

Ċonnaic ré a' tiḋeaṫt í agur í ag marcuiġeaṫt ar ṁaincirín donn. Ṫug ré irteaċ 'n a' tiġe í go dtug ré roġa gaċ biḋ toġa gaċ diġe ḋi agur blar na meala ar 'aċ aom ġreiṁ.

Coṁairle a leasa.

Níor ṁoiṫe ná déirġ an lá lá'r na ṁáraċ ná d'éirġ mac an ríoġ, niġ ré a láṁa agur a éadan ċíor ré a ċeann agur d'iarr ar Ḋia a ċur ar bealaċ a leara. "A ṁic an ríoġ' arr' an bean 'dá ndéanṫá orm é leigfá an lá indiu ṫarad; má d'éirġ leat le ḋá lá ní éireóċaiḋ an tríoṁaḋ ceann."

"Ó 'arra mac a' ríoġ, 'mac ríoġ le bainríoġain mé, ní ḃeiṫ i mo ċuid fola gan an tríoṁaḋ lá a ṫaḃairt dó.

Ġaḃ ré amaċ arírt ag imirt ar an ailí. "Ó a ṫiġearna Ḋia' ' ar reirean, "ḃfuil aon impeoir ra doṁan uile go leir ċóṁ breaġ liom?" A dearcaḋ ṫairir ḋó ċonnaic ré a' Firín Ó Ċrúaiḋ na ḟearaṁ taoḃ ṫiar ḋe. "Go mbeannuiġe Dia ḋuit' a Firín Ó Ċrúaiḋ" ar reirean. "Go mbeannuiġe Dia agur Muire ḋuit" arr' an Firín Ó Ċrúaiḋ.

"A Firín Ó Ċrúaiḋ, an ḃfaca tú aon impeoir báire 'riaṁ ċóṁ breaġ liom?"

"Maireaḋ ní ḟacar gan amrar, a ṁic an ríoġ" ar reirean.

"An ngfacfá mirneaċ a Firín Ó Ċrúaiḋ cluiṫe a ḃeiṫ agad féin liom?"

"Ó hairí ḋíom cia an ċaḃair do ḟeanóir boċt de mo ṡóirtra dul a' dréim le gairgiḋeaċ óg de do ṡóirtra aċ go mbḟéidir go gcuirinn an liaṫróid amaċ agad agur naċ mór an mirneaċ rin féin duit?"

Na Geasa.

Ċaiṫeadar i n-áirde ar ṡon na láiṁe irtiġ. Ṫuit an láṁ irtiġ ag an ḃFirín Ó Ċrúaiḋ agur níor ṫáiniġ ré amaċ go ḃfuair ré an cluiṫe. "Deir do ġeara anoir a Firín Ó Ċrúaiḋ' arra mac an ríoġ.

"Cuirim ré ṫura fá ġeara' agur mórḋíomḋa na bliaḋna laoċ ir laige agur ir meaṫṫaiġṫe ná tú féin beiṫ a' bainnt do ċinn do ċor agur do ċoiméid beaṫa díot rul a dtí ceann lae agur bliaḋna mar dtuga tú agamra fior báir an Ainṡgéil nó cia bain a ċeann de, claiḋeaṁ na Lann' Guirm' ná do ċeann féin i n'ómór."

Ċúaiḋ mac a' ríoġ irteaċ un a ṫiġe agur leig ré orna ar a ḃfir a' ġaḃal éadain a ní ra teaċ. "Goirim agur coirgim tú" (:coirreagaim) arr an buime a d'oil é," mac ríoġ fao ġeara' tú." "Seaḋ gan amrar'" ar reirean. Ṫáinig an bean anuar ra bpárlúr agur d'ḟiafruiġ sí de gor é na geara a ḃí air. D'innir ré ḋi. "Tá do fáiṫ le déanaṁ agad" ar rire.

An t-Aistir

Ní moiṫe ná d'éirġ an lá láir na ṁáraċ ná d'éirġ ré agur réiḋtiġ air le ḋul 'un a ḃóṫair. "Dia ḋá réiḋteaċ rin a ṁic a' ríoġ" adeir a bean 'ar rire 'mire naċ ḃfuil annreo aċ ó indé naċ ḃfuil aiṫne agam ar buime nó ar ḋaoiniḃ, go ḃfágfá dubuaigneaċ mé annreo liom féin agur gurb' eaḋ í ráiṫe an Earraig. Maireaḋ fan liom ra mbaile an ráiṫe agur béiḋ an doṁan mór riubalta agad 'na dtrí ráiṫe féin." Rinne ré a cóṁairle agur d'ḟan ré ra mbaile Nuair a ḃí a' ráiṫe caiṫte:—

"Anoir a ṁic an ríoġ ' ar rire 'tiall ort ní ċoinneóċaiḋ mé níor furde tú. Gab amaċ 'un a' rtábla anoir 'ar rire 'agur ġeoḃa tu an rrian ar ċúl na gaiḃle ḃí ar an ṁaincirín liomra lá ṫáiniġ mé annreo. Craiṫ é agur tiocfaiḋ a' ṁaincirín agur cuirfe rí féin a ceann irteaċ ann. Ġeoḃa tú an diallaiḋ a ḃí uirri ina leiṫéid ro d'áic Cuir uirri í. Ná ḃíoḋ ré buailte ar a druim ná go raiḃ tú féin de léim inr a' diallaiḋ. Ná corruiġ an rrian 'na béal. Taḃair a cóṁairle féin ḋi agur béiḋ tú a dtiġ úncail daṁra anoċt. 'Sé rí an Doṁain Ṫoir é..'

(Ar Leanaṁaint).

Gurraċ Ġlionnáin

D'éirġ mé ar maidin, agur níor ḃfir mé mo ṫéalacan
Go dtug mé an reárra úd go Gleann Ḋoire Ṫuirc,
D'ḟéaċ mé ṫarm go ḃfaca mé an beiṫiḋeaċ a ḃí rpéirreaṁail,
Ḃuail mé ran n-éadan í le m'oirdín gan coir.

II

Ċroċ mé ar mo ḋruim í trí ċnuic ir ṫre ġleannta,
Tuláin a ḃí géar agur rléiḃte a ḃí doġ;
Ní ḋearna mé furar ná coṁnuiḋe
Go ndearna mé i ḟeannaḋ i gCloċar na mDroc.

III.

Níor le Taḋġ fada b'ḟailliġe é, fuair ré mé i ngéiḃeann,
Ṫug rí trí ṁí ġléigeala ḋom inr an teaċ údan ṫoir,
Ir iomḋa rin creátúr a ḋíḃir riad féin,
A d'ḟáġa riad ag éagcaoineaḋ, a' rgreadaċ ir ag gol.

IV

Má ḟáġaim-re ré ṁí ar ṫalam na hÉireann
Ní ḟáġfa mé Caiḋin i mbarr rléiḃe ná duine ḋá dtreiḃ,
Ḃráġfa mé ir tarraineoċa mé ir rtróicfe mé ó ċéile iad,
Ní ḟáġfa mé rnáiṫe léine aca ná orlaċ de ḟluid.
Cuimniġiḋ go dtiocfa an lá údan,
Go mbeiḋ deataċ ar ṡléiḃte ir garrfiaḋaċa a' riṫ.

V.

Fáġaim mo ḃeannaċt ag Muiġruir fré ċéile
Ag Tomár Ó Neaċtain, ag Cearra na gCaorać, ag Áine ir ag Nell
Tá mire anoir i n-arm ir i n-éiḋiġ
Le n-imṫeaċt Dia Céadaoin go na hIndiaċa Soir.

VI.

Ní ḟaca mé ocrar ariaṁ ar aon ċréatúr
Fad ir beaḋ ṡé ar an trráid ná ḃó ar an gcnoc,
Ḃí mo ċuid rgeana-ra glarta le faoḃar,
Ḃearrraiḋír céad fear ir ní ṫarrainġeoċaiḋír fuil.

Rírí Niál

CAIB. XIX.

Ví fear ann váp b'ainm Sunnap. Fear muinteapóaċ v'Úuna, inġean Fíoil Móip, a ví ann. Rannbeiġ a b'ainm v'á máċaip, agup hamonv v'á aċaip. Ċomnuiv pé i Liaġ gCeann, i nvúiċċe Liaġ a' Ċablaiġ.

Fear ápv leiġċe láiviр a ví ann; fear ní bu ċlipte ap apm faoḃaip níop bpéiviр fáġail. Níop bpeapp an láṁ ḋear aiġe, ag ġeapṗaḋ, a' ráċaḋ, ip a' teilġean, ná an láṁ ċlé, nuaip a ċoġpuiġeaḋ pé féin é; agup ví pé ċoṁ pġiobċa pin le n-a ċlaiḋeaṁ, go paṁlóċaiḋe ḋuiṫ tpí ċlaiḋeaṁ beiṫ ag imṫeaċt ṫpíṫ an aep i n-éanfaċt. Ní paiḃ a ṗápú le fáġail a' pġaoileaḋ raiġḋe, agup níop ċuip pé urġa amúḋa apiaṁ í. Ċaiṫfeaḋ pé op cionn a aipḋe féin de léim, agup a ċuiḋ tpeallṁa caṫa aip; agup léimpeaḋ pé ċoṁ fada intiaiḋ a ċúil ip ḋéanpaḋ pé ap a aġaiḋ. Ṡnáṁpaḋ pé ap nóp an póin; agup ní paiḃ ġoip ná ġaoḃap ag duine ap biṫ aip in aon ċlear a ġcuipfeaḋ pé láṁ ann. Ví pé vaṫaṁail, ġealċneapaċ, é ġopm-ṗúileaċ, veapġ-ġpuaḋaċ; a ṗpón vípeaċ, agup í a ḋaṫ ap éiġin ġeanncaċ. Ví ġpuaġ ṫiuġ ċaṫaċ aip. Fear ráṗta poineannta; intinn láiviр aiġe; é an-tpeapaṁaċ, aċ naċ paiḃ pé éapġa ḋéanaṁ puap leip i vtopaċ. Ví pé veipeaṁail go maiṫ. Ví veapḃpáċaip aiġe váp b'ainm Colpġeiġ; fear móp láiviр, múinte, a paiḃ ápomipneaċ aiġe. Ví veapḃpáċaip eile aiġe v'áp b'ainm Nioپc, nać paiḃ an uaip pin aċ 'n-a ṗuṫaċ óġ. Veipḃṗiúp aṁáin á ví ag Sunnap, Apnġuda a h-ainm, agup ví pí póṗta le Nioap, pagapṫ.

CAIB. XX.

Anoip a ṫaġap Niál féin ipteaċ pa pġéal. Mac vo Ṫopġeip Ġeilling, Mac Thopolp, buó eaḋ Niál. Apġeapda ainm a máṫap. Ċomnuiv pé in Ápv-Ḋeapġoip, agup ví teaċ eile aiġe i nġleann Topolp. Ví a cion go maiṫ de ṁaoin a' tpaoġail ag Niál. Ví éadan an-vaṫaṁail aip, agup níop ġáp pube féapóiġe apiaṁ ap a pmiġ. Map ġeap le vliġe ní paiḃ a ṗápú le fáġail. Ví pé an-ċpíonna pad-ḃpeaṫnuiġṫeaċ, agup ví pé amuiġ aip go paiḃ pior aiġe. Vu ṁaiṫ í a ċoṁaiple, agup níop ḋona uaiḋ a taḃaipt, agup ní ḃíoḋ coṁaiple ḋá vtuġad pé nap bpeapṗde ġlacaḋ léi. Ṫaġaḋ a lán daoine ċuiġe le ceipteanna aċpannaċa, agup féiṫiġeaḋ reipean iad gan aon rtpóḃ. Ví pé póṗta le Deipġthopa inġean le Scapphéiviнn; bean bpeáġ, aiġeannta, ċpoiḋeaṁail, aċ go paiḃ pí beaġán taġḋaċ. Ví reipeap cloinne aca, tpiúp inġean agup tpiúp mac, agup tá baint aca ap fad leip an pġéal peo.

CAIB. XXI.

Ní móp ḋúinn innpeaċt anoip ġup ċaiṫ Unna a cuiḋ aipġiḋ go fánaċ. Ṫáinic pí annpin go vtí Liaġ gCeann, go vtí n-a pear muinteapóaċ, Sunnap, agup v'fáiltiġ reipean poimpe go cóip. Ċuip pí an oiḋċe pin ṫaipṗte 'n-a ṫeaċ, agup lá'p na máipeaċ pinneadap cóṁpáḋ le ċéile taoḃ amuiġ ap an tpṗáiḋ. D'innip pí ḋó go paiḃ pí pṗionnta, agup ġup ṫeaptuiġ aipġeaḋ go ġéap uaiṫe.

"Ip olc an pġéal é pin," adeip Sunnap.

"Cé'n ċaḃaip a ḃéapfap tupa dom?" ap pipe.

"Ḃíoḋ an oipeaḋ aipġiḋ adad ip tá a' teaptáil uaiṫ," adeip pé.

"Ní ḃéinn a' cup do ċod' amúḋa," adeip pipe.

"Céapd a ṫeaptuiġeap uaiṫ map pin?" adeip Sunnap.

"Tá mé ag iappaiḋ opt," adeip pí, "mo ċuiḋ féin fáġail ap aip dom ó Nپúṫ."

"Ní ṗílim go bpéadpainn pin a ḋéanaṁ" ap reipean, "nuaip a ċinn pé ap t-aṫaip féin, fear a ḃí oilte pa vliġe, agup ní mópán eolaip atá ap ṫóliġe agam-pa."

"Ní le vliġe puaip Nپúṫ an ceann a bpeapp" adeip Unna, "aċ le beiṫ teann dó; agup freipin, ví m'aṫaip aopta, agup pin é an fáṫ nap leanaḋ puap an ċúip go vtí an deipeaḋ. Anoip ní'l aondume de mo ṁuintip le ráṗaṁ ḃaint amaċ mapa bpuil pé de ṁipneaċ agad-pa a ḋéanaṁ."

"Ní earda mipniġ tá opm-pa" deip pé, "na h-eappaiḋe pin fáġail ap aip duiṫ, aċ ní'l ḟiop agam cé'n ċaoi a dtopóċainn ap an gcúip."

"Naċ bpéadpá ḋul go vtí Niál in ápv-Ḋeapġoip," ap pipe, "agup ḃéapfa reipean cómaiple ḋuiṫ. Naċ bpuil pé an-mór leat?"

"Ní'l aon aiṁpeap naċ dtiúḃpad pé cómaiple ṁaiṫ ḋom, map ṫugap pé do ċuiḋe ḋuine," appa Sunnap.

Leip an pġéal a ġiopṗú, d'aontuiġ Sunnap an ċúip a ṫpoid di, agup ṫug pé an t-aipġead di ví a' teaptáil i gcóip an tiġe. Annpin ċuaiḋ pí aḃaile.

D'imṫiġ le Sunnap go vtí Niál; ċuip Niál fáilte poime, agup ṫopuiġeadap a' caint.

"Ṫáimic mé le coṁaiple ġlacaḋ leat," appa Sunnap le Niál.

'Ip maiṫ an aġaiḋ ap ċuiḋ ṁaiṫ de mo ċáipde cóṁaiple a leapa fáġail" appa Niál, "aċ ní fearp an aġaiḋ ap aondume é ná opt-pa."

"Tá mé a' gaḃáil a féaċaint le maoin Unna fáġail ap aip di ó Nپúṫ," adeip Sunnap.

"Rud nać fupupt a ḋéanaṁ" appa Niál, "aċ map pin féin, ḃéapfa mé mo ċóṁaiple duiṫ ċoṁ fada le mo ṁeaḃaip, agup eipeó' leat go maiṫ mapa mbpipe tú aon ċeann de na piaġlaċa leagfap mé amaċ duiṫ. Má bpipip, beiḋ tú i gcontaḃaipt d'anma."

"Ná bíoḋ fairċíop opt" adeip Sunnap, "ni bpipfe mipe aon piaġal."

MÍCEÁL Ó DROIġNEÁIN.

ANN ROINN OIDEACHAIS.

IONAD D'OIDE I MODH-SCOIL.

Is gearr go mbeifear ag toghadh Oide conganta (Fear) i gcomhair Modh-Scoil na mbuachaili in gCorcaigh.

Is feidir le lucht iarratais fuirmeach: d' fhaghail ach sgriobhadh chun an Runaidhe, Oifig an Oideachais Naisiunta, Sraid Maoilbhrighde, Atha Cliath.

Caithfear na fuirmeacha do lionadh agus iad do bheith ar ais san Oifig seo ar an Diardaoin an 7adh la de mhi na Samhna, 1929, no roimhe sin.

Deineadh na h-iarrathoiri aireamh ar aon teastasai spesialta ata aca, go mor-mhor ins an nGaedhilg.

Oifig an Oideachais Naisiunta, Atha Cliath.

24adh Deireadh Foghmhair, 1929.

49-A. 4888 W.H.Co.

ÉADAC ġAEḎEALAĊ ap ḟeaḃap le fáġáil ó

PROMSIAS MAC DONNĊAḎA ⁊ A ĊOṀ, i nġaillim.

A ċuip vlúṫap i gcoṁnaiḋe de ḋéantup na hÉipeann a ċup 'un cinn.

ag siopa

Ṫ. Uí Neaċtain ⁊ a Ċlainne Mac

tá

buaiḋ Ċonnaċta maiviр le tpopġán ⁊ inntpeaḋ tiġe, uipliр de ċuile ċineál, ball acpaí, ġpéiḋ, ⁊ eile.

SRÁID NA SIOPAÍ, GAILLIM.

Céin-pġéal: Ó Neaċtain, Gaillim.

Vu ċeapt dá ġaċ Gaeḋilġeoip i mBaile Áta Cliaṫ gan aon apán do ċeannaċ aċ

/

Aran

Uí

/

Ċínneide

an t-aran is fearr dá nDéantan.

124 go dtí 131 SRÁID PÁRNELL agup BÁCÚS NAOIM PÁDRAIG, Baile Áta Cliaṫ.

Sucán—3141.

An Maiṫ Leat £5,000,000 a Ċoinneál in Eipinn?

Deipiḋ Gaeḋil na hÉipeann an capp móp pin aipġiḋ ġaċ bliain do Ṡeán Ḋuiḋe i nġeall ap aipġead Uppaḋap, ap Lopcaḋ, ap Ṫionóipc agup ap Ṡaoġal Daoine, agup cailliúnt ċeapt v'Éipinn ipeaḋ £80 ap ġaċ £100 de pin.

AN GAEḎEAL-ĊOṀLUĊT TAIġDE UM URRAḎAS NAISIUNTA, TEORANTA

The Irish National Assurance Coy., Limited)

ARDOIFIG—30 FAITHCHE AN CHOLAISTE, ATH CLIATH

Colaiste na hIolsgoile, Gaillimh

(Cpaoḃ-Ċoláipte de Iolpġoil Náiriúnta na hÉipeann).

1. Tá cúppaí iomlána le fáġail i gColáipte na hIolpġoile, Gaillim, i nġaċ dáiṁ léiġinn dá mbaineann le Iopġoil Náiriúnta na hÉipeann.
2. Tugtap léiġeaċtaí (cúppaí iomlána) i nGaeḋilġe ap na h-aḋḃap léiġinn peo leanap:—Ríomaipeaċt, Seanċap, Tpáċtáil, Geilleagap, Típ-eolaiḋeaċt, ppl.
3. Taipiġeann Coláipte na hIolpġoile, Gaillim, Sgoláipeaċtaí ip piú £2,500 ġaċ bliaḋain.
   Cuipteap £1,000 i n-áiṫpide ġaċ bliaḋain le h-aġaiḋ Sgoláipeaċtaí do ċainteóiṗí Gaeḋilġe ap an nGaeḋealtaċt.
4. Tá ġaċ caoi agup deip ag maca-léiġinn i gColáipte na hIolpġoile, Gaillim, labaipt na Gaeḋilġe do ċleaċtú taoḃ ipiġ den gColáipte agup taoḃ amuiġ.

Ġaċ uġdap agup eolup ón

MEADRÁNAIḎE.